КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Селхан вай республике дІадоладенна Нохчийн-Балкхаройн литературан искусствон денош

ФЫКЪЕБЛАГЪЭ, ДИ НЫБЖЬЭГЪУФІХЭ!

Сау келигиз, багъалы къарындашла!

ТІа-тІа дукхаъгІа айхан масех тайпанех хулуш, доагІа СССР халкъийн экономикийн культурин ...[illegible] ...[illegible] ... хадарг ...[illegible] цар доттагІалла ...[illegible] ... а бузамаш чІоагІйора сийлахьйолча ...[illegible].

КПСС XXIII-чу съезде новкъосте Л. И. Брежнева аьлча къамаьлара.

Массо а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІайн АССР Лаккхехьарчу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна араДУЬЛУ

№ 43 (4680). | ЕРА, 10 апрель, 1969 шу. | Мах 3 кап.

Марша доагІалда, хьамсара вежарий!

Беза хьаьший безаме тІаэцар

Грозненска вокзалахь дуккха нах гулбелла. Нохч-ГІалгІайчу Къилбаседа - ХІирийн доазон тІа хьачуйаьлча дукхаъхьа хьалтеха доахк «Марша доагІалда, тха хьамсара доттагІий», «Вежарашта мархьам да шуга, Черсий - Балкхарой мехкара хьаьший» аха а кхидола а лозунгаш. Эрсий, черсий, балкхарой, нохчий, гІалгІай цхьаьна лаьтта ...

Нохч - ГІалгІайчено хургдолча Черсий - Балкхарой литературан искусствон деношка дакъа лоца боагІараш кхаъча бе ха хьаьттІаттиш. Бахьа, дукхаъ хьалха деш парто хьаьший бе фусам-даьй. Шоай шу а дахьаш массанахл ...[illegible] баьхаб укхаза ...[illegible].

Юхлаъ а хьагучайола ...[illegible] каланка. ТІаьхха ...[illegible] ... бовзийтар ... Шу ...[illegible] Черсий-Балкхарой республика халкъа шоай а вай республике хайтар.

...[illegible] ...[illegible] дийкъа фусам-даьй а ...[illegible] ... Хьаьшашка ... КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретарь Х. Х. Боков, КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретарь С. З. Цолоев, парте Сунженски райкома секретарь М. М. Чесноков, ТІаьхха кхаьчаб даьр КПСС Черсий-Балкхарой обкома секретарь ...[illegible] М. Х. Шекихачев.

...ДІа ...[illegible] хьамеча ...[illegible] ... Цхьадакьа ...[illegible] ... ...[illegible] керда хьоашал да тоаш, къаьмаш доттагІий ...[illegible] дегардаш дІа-кха дукхаш.

Юха а новкъа. Ачхой-Мартан а хьаьший тІаэцаш. Наьсара ...[illegible] ... кулгаш а ...[illegible] ... хеттам ...[illegible] Нохч - ГІалгІайчено ...[illegible] ... «Марша доагІалда тха хьамсара вежарий» ...[illegible].

А. ЦИЦКИЕВА.

СУРТА ТІА: ...[illegible] ... фусам-даьй.

И. Ильин сурт.

ВЕЖАРИЙ КУЛЬТУРАЙ ДОТТАГІАЛ

Традици а хинна дІаэттад Къилбаседа Кавказа вежарий республикий литературин искусствон деноши чакхдаха вІаши хьоашалгІа ухаза. Юбилейни 1967 шера Нохч-ГІалгІайчен писательши искусства вникалаши Дагестане, Къилбаседа - ХІирий АССР-е баха хилар, ку республикий викиллаш вайцига а хилар. Соахал вай литературан искусствон деноши хилар Кабардино-Балкаре, хІаьта солхан вай чІоагІа дегаш гІоналбаьна тІаІбар черсийн балкхаройн искусствон литература вокалаш.

Беза хьаьший вай республике бахкар вежарашка долча халкъий доттагІалан чІей да, СССР вежарий культураш ехы а вІаши гарта оазргакъа баьккха керда гІа да. Цхьабакъда, вола ...[illegible] ... болаш ...[illegible] хьамсара ловзахой вайцига бахкар цаггахьа мара ца хулаш долча гІуллакх а доадаш вай дахьне хІана да. Цу тайпара культурин событеш вай мехка каст-каста хулаш а советски обществан хилара дакъа а хинна хІаьтта а а.

Нохч - ГІалгІайчеххаш Черсий-Балкхаройчеххий юкъе дукхахча хана дена хьалоагІаш ...[illegible] хІана ...[illegible] доттагІал ...[illegible] сара доттагІал да. Цхьабакъда, хІаьнха а ца хиннача тайпара чІоагІдийнад из Советски Іедала лаьттача шераш. Шай тайпара да хІана цу вежарашка долча халкъашта юкъера гІуллакхаш, ум да дег тІера доагІаш, советски халкъий барти цкъоагІош чІоагІлаьхар хьалоакхаш. Литературан искусствон деноше ехы а чІоагІдергда вай республикашкарча ...[illegible] хьаьгамаш вежарий доттагІал, шордергда цхьаьна юкъера буайнаш. Ухх деношка ...[illegible] болча нахъа гургъа вай хьаьший ...[illegible] искусство, халкаройн ...[illegible] говзал, ехы а даьагІа ...[illegible] черсийн балкхаройн писателий произведенеш.

Вай Коммунистически парти Советски пачхахьалкхан хьаьлъ, Кавказа халкъаш бовдоша вІалхара дахьа В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна хетаэль да беза хьаьший вайцига бахкар. В. И. Ленина партена а советски махк а хьалхашка оттадаь декхар да формах къамаш в чулоацамах интернациональни а йола культура хьаар. Деррига къамаш коммунизма ...[illegible] тІа вІашкавоаргдола, кхотакергдола керда культура а Ленина васкетам ...[illegible] Йолача Советски Союза Коммунистически парте хьаар. Из хьалха латта, деррига халкъа социалистически культура я, из хьайкаду вежарашка долча халкъий доттагІал, лакха лоттаб пролетарски интернационализма, социалистически революце байрах, оттаб вай замах художественни летопись. «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу ...[illegible]» йолча КПСС Центральни Комитета теэшам тІа ...[illegible]: «Социализма хьалхад къаьмий культураш дегІахара а уж вІаший, новкъостал а деш товалара а ...[illegible] хьалаш. Шой къамаш культура даьагІа йола оагІонаш традиценеш дІахо дегІа а йоалаеш хІара культура пайда ...[illegible] къамий культурана ...[illegible] ...гІдаьннарех. Вай мехка дахача къамашта ерсий метта новкъостала ...[illegible] вІаший юкъера гІуллакхаш, кхо новкъостала ...[illegible] ...[illegible] цар ...[illegible] культура культураш сихха дегІаухаш хилар бахьан долаш хІара къамашто а деррига советски къаьмий кулоаш гаьнех пайда ...[illegible] вар ...[illegible] вай культура дІахо дегІайоалае а.

...[illegible] ...[illegible] доттагІий. Хьалхьайтте юкъера доттагІала чІоагІдаь бола ...[illegible] лаьтташ йола вай культура ...[illegible] доттагІала ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] хьамсара ...[illegible] мехкашкара ...[illegible] ...[illegible] доттагІала цхьа дегІайоалаю, цунах ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] тІехьарча ...[illegible] Къилбаседа Кавказа къаьмий республикашка дийнача халкъий литературан искусствон деноша.

Вай мехкарчо къаьмий культуран вІаши юкъаоэц ...[illegible] ... ...[illegible] долаш ...[illegible] дукха ...[illegible] тІ...[illegible] ...[illegible]. Вай республикашка хиннай, [illegible] Къилбаседа - ХІирий, Дагестана, кхьча республикашка областашка тайпа-тайпара коллективаш. Вай мехка меттел Советски Союза ...[illegible] ...[illegible] Эсамбаев ...[illegible] эстрада группа ...[illegible] ...[illegible] республика, край, область ...[illegible] мехка. Вай халкъаро ...[illegible] ...[illegible] а хилар соахл ...[illegible] ...[illegible] а тІехьа дукхахча ...[illegible] ...[illegible]. Вай дукхахча ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] а автономни а республика ...[illegible] ...[illegible] дІакхьачад.

...[illegible] ...[illegible] литературан вІаши гІуллакх ...[illegible] ...[illegible] новкъостал ...[illegible] хилар хьахьоккхаш дола масалаш дукха доала да ...[illegible] ...[illegible] хьаьлькх вай ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] доарехІаш а ...[illegible] доттагІал чІоагІле гІертам а хилар. Из уйла болаш советски нах хьалхехбер Ленина хьаль Советски Союза Коммунистически парта а. Цо тиллал советски халкъашта ...[illegible] дохаргдоала болата тІай. Цукъа вай деррига къаьмий культурий да а хиннe дІаэттад советски халкъ. Цун доалакхе а социалистически ...[illegible] лерда тІа дегІаухаш латтаэ вай дукхача къаьмий культурай прогрессивни гуманистически традицеш.

Паччахьа хана тІехьайса край яр Кавказ. Россерча къахьегамхошта кІеоата ловзар цига даха къамаш. Цар вахар, уйлаш, дагалаттараш. Колонизаторий йоалача ловлаи ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] вІалла ...[illegible] ...[illegible]. Сийлахьйоккхача Октябрьски революце, Советски Іедало оалангера хьацар гІуллакх. Хьалха паччахьа Россе истафа улла тІехьайса мотт тиг хиннача Къилбаседа Кавказах хьалха латта промышленность а дегІабена керта болхам а бола мехк хилаб хІана. Укхаза хІана мехдаьтта, газ, кІийк, промышленность дукха ехы доагІош да. ...[illegible] ...[illegible] керта бокхам. ХІаьта ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] сага сийл, дегІаеча формах-къамаш чулоацамах социалистически йола культура, нах дукхийно дегІабахкар да.

Къаманта юкъера культура гІуллайхаш шердалар, уж вІашиетехар, карча юкъе В. И. Ленина аьлхача тайпара буржуази йолча хала да хиннa а хала ...[illegible] йоаца а къаьмий мамар оттар, цар уйлаш вІаши ...[illegible] ...[illegible] да. Цхьаннe уйла ...[illegible] ...[illegible] хилар из да керттердар. Из да хаьлъа искусство йоаарех ...[illegible] хулар.

Вай хьаьший искусствон литература ...[illegible] ...[illegible] черсийн балкхаройн халкъий. ЦІена уйлаш, ...[illegible] эстетически ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible], халкъашта юкъера доттагІал ехы а чІоагІдергда.

Х. Н. ДУКУЗОВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЛЕЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски органашка дукхаьча шераша, бараке болх барех а ...[illegible] дийнахьа денз кховткъа шу дизарца лувзадена а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республике Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла

Дукузов Наний Хьамзат — Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета организационно-инструкторски отдела заведующи.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1969 шера 8 апрель.

КПСС ЦК-ан СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

«Советски берий литература дІахо дегІадоалаяра бе дахаргий хьакхьакхарча» дехаш хьамай КПСС ЦК.

Цу дехах лаьцца берий тІа балгалдолкх. ...[illegible] йоагІача тІехьенна коммунистически кІантам балара доаххь новкъостал деш дола дукхача къаьмий дола художественни литература берашта мехка хьадаь хилар. Из къовбилдаь тІехйнад советски а фольклор дехьарча а дукхача читателаш. ЙоагІаш йола мотта ...[illegible] цай из социалистически обществе культурин ...[illegible]. КПСС XXIII-ча съезда рефевеш кхочаш, а ...[illegible] партийни организацеш, творчески союзаша, «Берий литература», «Къона гвардия» ахача издательстваша, республикански мотта герчен издательстваша боккха болх чакхбаьккхаб советски берий литература дегІадоалалара, беранта лаьрхІа ца ...[illegible] йоа ...[illegible] ...[illegible] полиграфически дика кхоачашлара.

Цунца цхьана тІа уйла тІерзавай ...[illegible] дола берий литература хІинц а гІалла кхоачашбоа ца хилара. Кхоачамбола ...[illegible] хьа ...[illegible] кходдал, ...[illegible] а ...[illegible] советски ...[illegible] хьабеча ...[illegible] ...[illegible] лаьмхах, ленински партех, ...[illegible] водак йола дика ...[illegible]. Масе ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] да берий книжка художественни полиграфически дика тоадаь арадоахилга.

Советски берий литература доарехІам кхьол йоагІача Ленина коммунистически кІентий балара дахьте дІахо лаккхар ...[illegible] союзни республикай Компартий ЦК-ашта, КПСС обкомашта, крайкомашта, СССР Министрий Советерча ...[illegible] ...[illegible] Комитета, союзни республикий ...[illegible] ...[illegible] комитеташта тІадиллад берий литература идейно-художественни чулоацам тоабара, тематика ...[illegible], берашта лаьрхІа арахецача ...[illegible] тираж дукхагІа ...[illegible], полиграфически база ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] дергдолаш деаза.

Кепайоазонна йолча комитетай, творчески союзий, издательствай доарехІамагІайна дехарех ца да В. И. Ленина вахарах тІуллакхехи ...[illegible] дика произведенеш, кхетадергдолчен саккердІаегІа турпалий формашка советски нехан, Ленински комсомола истори, коммунистически идеалашта мугІайха хургдолча. Дахке дукхагІаргIолча, дика моральни этически гІу...[illegible] ...[illegible] ...[illegible], пролетарски интернационализма ...[illegible] доттагІала ...[illegible] ...[illegible] хьахьахьа ...[illegible] ...[illegible], элитаршта тІадкхулх ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] бераш хьалкхелеш дола советски, халкъа, хагІахой дехьлергда къахьегамен тІехьа ...[illegible] хьалоаххагам ...[illegible] ...[illegible]. Къахьега уйла ...[illegible] йоагІа деша лаха ха. ЙоацІачен дукхьашха деша долхачен берашта ...[illegible] литература арахедара.

«Советски берий литература теори, историе, критика деша ...[illegible] тІехьа тахкара СССР писателий Союза, РСФСР писателий Союза, СССР Министрий Советерча кепайоазонна йолча Комитета, РСФСР Министрий Советерча кепайоазонна йолча Комитета орган а ...[illegible] Российски Федераце «Берий литература» аха бетта ...[illegible] арахула журнал.

КПСС ЦК-ей СССР Министрий Советоа ...[illegible] бераш ...[illegible] лаьрхІача литературан искусства къаьмтта дика а талантлийх а болча ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] тІа а ...[illegible] ...[illegible] тхІна болаш йолча ...[illegible] ...[illegible] тІа вай Ленински вай СССР Пачхьалкхалган ...[illegible].

12 АПРЕЛЕ—КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

ДЕЗАЧА ДЕННА НАКЪАДОЛХАШ

Шо да дахьча советски халкъо ...[illegible] вай мехка ваккхара йоккха событи — коммунистически къахьегама тІехьарча болама юкъ йоллена 50 шу дизар.

1919 шера, могіг ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] хаха чура контрреволюци пролетарски пачхахьалкхан арахьарча ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] юхатохара ...[illegible] бола кІор, ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] а дукхагІа ...[illegible] тылера болхлой шоай ...[illegible] коммунистически субботникаш ...[illegible] бар.

МоастагІа юхатохара шоай деррига низ тІеддахьта ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] лоа Москва-Сортировочни деповча 15 болхлою (13 коммунистки дика сочувствующи) 1919 шера 12 апреле эгара хьалхара коммунистически суббботник дир.

ЧІоагІа ...[illegible] да ...[illegible] тІехьагІа, кІаьдбенараш ...[illegible] тІеІрал дайна а болаш, цар шоай лоІамагІа тоабаь 3 паровоз шу сахьате МалхбоалехІ фронте бола бІу тІабетта поездаш ...[illegible] бахар.

«Сийлахь-йоккха почин», тылерча болхлой турпалал — аьнад В. И. Ленина цу эгарча тылерча коммунистически субботниках.

Москва-Сортировочни депо коммунистий инициатива хьалаьцар Москово-Казански ...[illegible]. Цхьа бутт баьккъа гІалла. 10 мае ...[illegible] доккха субботник хилар.

Цу дийнахьа къахьега чІоагІа хилар айденнаб дІаш ураттии боаш къахьийгар болхлоша. Москверча 3-ча лекхагІа ...[illegible] цар къахьегама овсерле.

Горьки теттаре ...[illegible] ...[illegible] тайпара тахалерча событей кхоана дика кхиллача В. И. Ленина ...[illegible] боккха исторически доархІар бола хІана лаьрхІар эгара хьалхарча субботникех. «...[illegible] — аьнаьч ...[illegible] «Сийлахь-йоккха почин» ахача статья тІа, — буржуазий дІаеккхаргаш хилагІа, доархІамегІа, ...[illegible], хоадамболламегІа йолча переворота юхьиг я, хІана аьлча из — вай шоай юкамечахьал ...[illegible] ца хилар, кагий буржуазии эгоизм ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible], ахача капиталистичо болхлочо ахархочо ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] оамалаш ...[illegible] а цу ...[illegible] котало».

Эгара хьалхарча субботникий башха-дика тридчаеш дІахо кІоаргга дегІайоалайр ...[illegible] обществон хьехь боккха ...[illegible] а хинна дІаэттача массане дакъа а лоацаш дІайоалашача социалистически ...[illegible].

Яхь социалисти ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] хилапза ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] болаш хилар В. И. Ленина бакъдеьх «Мынта ...[illegible]» ахача, эгара хьалха «Правда» газета тІа 1920 шера ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] статья тІа.

В. И. Ленина социалистически яхь ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] тайпарча ...[illegible] ...[illegible] болхлоша. Яхь чулуцар керд-керда промышленни районаш, болхлой класса къаьст-къаьстача отрядий — угольщикий, металлистий, машиностроител, текстильщикий ...[illegible] а хиле дІаоттар ...[illegible].

Бека мохк шоай ...[illegible] хаалъ уратгтабаьча эгара хьалхарча субботникий турпалашкара, дукхьарча пятилеткай ударническаьгара болабаь хІаьзарча индустре, социализма ...[illegible] техникаша карагІдаьлача сийлахь-доккхийча хІамай ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] коммунистически къахьегама бригадий болхлой ...[illegible] бокка ...[illegible] ...[illegible] СССР-е ...[illegible].

Из ...[illegible] хІанз ...[illegible] ...[illegible] Нохч-ГІалгІайчун цун столице — гора Грозне ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] жача. Республикерча заводаш, ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] ...[illegible] коммунистически субботникаш. ...[illegible] ...[illegible], 7000 ...[illegible] болхлой, трудармейца, город ...[illegible] ...[illegible] Грознерча станци юхаметтаоттаяра 1920 шера 1 ...[illegible].

(Иистполарт ...[illegible]).

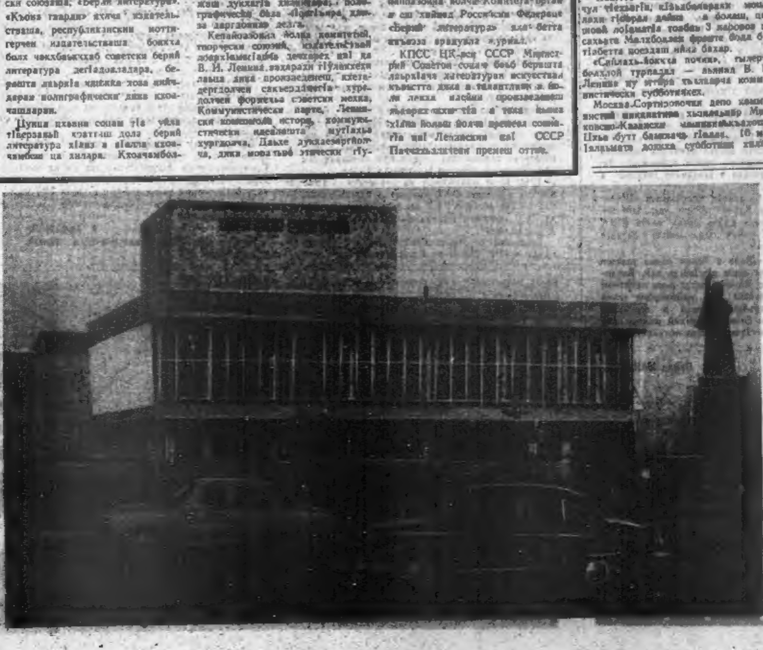

ТАХАН НАЬЛЬЧИК: СУРТА ТІА: ...[illegible] ...[illegible]

ДОГ ЦIЕНА ВАЙ ДОТТАГIАЛ–

ХАЛКЪАШ-ВЕЖАРИЙ

А. Н. АХОХОВ,
КБАССР Министрий Совета председатель.

«Кавказа Советски республикийн чIогIа ваньхана юкъара, ой безам ба цар йохаргйоцучу цхьааллина а кхечийн машара образец хьовсийлахь а тоьлчу хилар билгалдокки».

1921 шера 14 апрелехь «Азербайджане, ГуржегIан, Арменехь, Дагестана, Горски республикаш новкъахьтахьа - коммунистащка» ше дахьийтачу письмо тIа яздира В. И. Ленина.

Вахьхийдар дукхавезача бахьна къилкъалера дешаш: вай мохка ирах долаш бахам а бIубенна коммунизм хьалъехь а ба цхьатарра боккъе йолча халкъий, халкъий-вежарий дезал.

Дика традици а хиина хIаатта Къилбаседа Кавказа республикашка литература искусствая Денош чакхдоьллига. Шераннаха шера ноябрь баьттахь [illegible] Черсий-Балкхаройче хилар вежаралла йолча Нохч-ГIалгIайчен динанаш. [illegible] Деноех тхоьа беккъолца дола сийрла цIей хилар. Сиха доккхад шун республика [illegible], машинашьерашта, шера бахаме гIорбаьнйча социалистан карагIдаьнарех, тхо гIадиттуна шун поэтий, писателий, кхечаьй, халкъарой, музыкантий [illegible].

Тахан, Черсий-Балкхарой делегаци Нохч-ГIалгIайча схьаа хана, тха а безам ба массо доттагIалла отчёт яла, тхоьнта карагIдаьнарех дукха.

КIезига истерех. 1920 шера къаьст-къаьста къамаш округаш а йолаш Горски Автономни Советски Социалистически Республикана юкъадахача Черсийн Балкхарейн мохкахьа цхьаь а йоцка промышленни предприятеш цйир.

Цу замана Черсий-Балкхаройчен халкъашна мах бан баргвоцца новкъостал дир Советски Росси халкъаша; цар ухийтар тайп-тайпара промышленни оборудовани, материалаш, медикаменташ, алат, юртбахама машинаш.

1922 шера Нальчикехь Бевлени болх бе йолаелар хьу чакхйоаха, кIир йоаккха, этта кирпичи тхов тIа юлла кирпичаш арахеца хьалхара заводаш. 1928 шера Черсий-Балкхаройчен эгIара чIогIагIа йокъал уттача районашка хьалъе йолайир Мало-Кабардински хий дехка система. 1924 шера области кханка арахьлар хьалхара тракторащ. 1924—1926 шерашка Нальчикерча, Муртазоверча, Стари Черекерча гидростанцеша предприятешта дутташ ток елар.

Из юхьиг яр.

Цу хана дена йоьартйоаца хувшоенный республика. Тахана Черсий-Балкхаройче — дегIаена промышленни юртбахама производство йола мохк ба. ХIана тха республикие болх беш а Тырныаузски вольфрамово-молибденови комбинат, гидрометаллургически, «Севкавэлектроприбор», алмазни инструментий, Ленина орден лелаю Прохладненски авторемонтни, машинаш ю, телемеханически аппаратура арахеца заводаш, «Искож» аха комбинат, кхыйраш, Колхозийн совхозийн кханка болх беш а хIаллара техника.

КПСС XXIII съезда решенеш кхочуш е ен, КБАССР къахьегашкой ленински юбилей сийна йоьржальча аха юкъебахаб. Пятилетка кхаь шера республика промышленни производства барам 1,5-за лакхбенаб, цу юкъагIа планал совгIа 57 миллион сома мехьа продукци хьалбай Даьхенга.

Масала, дIадаьхача шера къахьегама оьсарле лакхьара план 104 процент кхочашбир, хIьете промышленни производства барам 17 процент лакхбелар, планал совгIа 20 миллион сома мехьа продукциёна реализаци йир.

Уха шера а къаьстта сиха дегIаухаргна машинаш еллех металлообработкин, гIишлой материалаш арахецкита, айгем кхачийн промышленность. Черсий-Балкхарой республика дукхагIа йурагьа мехка низковольтни аппаратура, хьу чакхйоаха станокаш, хIаман юьта машинаш, стабилизаторащ, мебель, трикотаж, кондитерски хIамаш.

Дукха капитальни гIирсаш хьайду тха республике. Пятилеткан кхаь шера 210 миллион паччахьалкхен средстваех пайда а гIишлоешьерашна, аьхха дIадахача шера 114 эзар квадратни метр хула ца чубаха цIенош дьалдаьд, хьадийллад музыкально-драматически театр, 4 эзар моттиг йола школаш, кхийола объекташ хьалъьй. Йиъ миллион сом дIадахийтад Нальчикера курорт Приэльбрусьера туризман альпинизман базаши тоалрга.

Социалистически лхьа хьалхарча, шоллагIча, йоьлагIча квартадий итогех сохха «Каббалкпромстрой» треста хьохайир СССР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кира теда/Цlе байрах.

Толамо дегIаух Черсий-Балкхаройчен [illegible] а. 1968 шера 1[illegible]3 процент кхочашбир [illegible] хенга хлат дохкара план, тIехкхочашйир квартал, дулх, шура йоахара хлаьнаш а.

Ухх шера 80 эзар гектарех кIаране тIара 25 центнер гураха дийна цIак 45 эзар гектарех кIаране тIара 46 центнер хьажкIаьш чуд лерхI сиха. Цо тоьре хулийтаргьа шанал совгIа паччахьалкхента 20—25 эзар тонна алат дохка.

Берригача мохка йоьзаш а Социалистически Къахьегама Турпал И. Е. Тарчонов председатель вола Ленина цIерагIара колхоз, Республикe цIи хеза я Баксански района Шогенцукова цIерагIара коммунистически къахьегама, Зольски района «Ощхамахо» аха колхозаш, кхыдош бохалаш.

Экономикана цхьаьна Черсий-Балкхаройче чIогIагIа дегIаделла искусство, литература, просвещени, уьхацIено лораелга. Республике а 305 тайп-тайпара школа, паччахьалкхен университет, кхийола дешара заведенеш. Университета, Iилма-техника институте, Высокогорни геофизически институте болкхоша толамо кхоачашье Iилман алахаш.

Ухх тIехьарча итт шера тха республике къаьстта сиха дегIаух музыкальни, хореографически, драматически, изобразительни искусство. Нальчике болх беш ю кхоъ театр, «Кабардинка» яхача Паччахьалкхен халхара ансамбле коллектив хагирхойн студентийн Еррийгсошанни Дерригдуьненна фестивалий лауреат а. Цунна ю йоацпаш «Кабардинка» гастролашка хилар Къилбаседа Африке мехкашка: Алжире, Тунисе, Марокко, Ливе...

1964 шера тха республике къахьегамхошта бохкха цхьаь хилар — «Мадина» аха халхара черсий-балкхарой балет йолийта, цул тIехьагIа оттайир «Бахчисарайски фонтан», «Лебединое озеро», «Даханаго», «Джинит».

Черсий-Балкхарой къаман культура сиха дегIаухнаго хьахьокх ухх факто а. Тха мехкахочо Темирканов Юре дирижерий шоллагIча Еррийгсошанни конкурсе хьалхара моттиг дьенхай. Советски Союзе пайза ю Iеш хуьлкача кхыча мехкашкарча музыка едрашта а вова из.

Ухх тIехьарча хана дика толамаш доах литература а. А. М. Горьки цIерагIча РСФСР Паччахьалкхен преме лауреатий Кулиев Кайсына, Кешоков Алима, писателий А. Шогенцукова, К. Отарова, Х. Теунова, Ф. Балкаровий, Т. Зумакуловий, А. Шортанова, кхычар а художественни произведенеш дукхаеа вешкхаш довзаршта.

Вай Даьхен дохкхача карта тIа йоккха моттиг дIалайца Черсий-Балкхаройчено. Бакъда, Советски Iаьдал дахкача шерашка тханинга хиина хувшаьаш тамашийна а Iалашате доккхий а [illegible].

Ер статья чакхйоалаш «Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дилара кийче ярах» болча КПСС ЦК соцан тIара дешаш доаладе безам ба са:

«ДIаза а Ленин [illegible] болх беш дIогIоагда вай, Владимир Ильича Ленина-дена [illegible] [illegible] — коммунистически [illegible] хьалъеш, [illegible] а [illegible] цун сийлахь [illegible] йоттIеча тайнара чекхйоалахара».

Юртбахама культураш хьаьнахьача, хьийбай болхам дегIабойлабеча хIара шера камеаьал йоалаш болх бу Ленина орден коммунистически къахьегама колонтив яз сий дола цIи лелоеча тха накхий къахьегамхоша. Тха бохкхаме ба гIорбаьнне хьийбаш ле[illegible]

АРГУДАНЦИЙ ДОШ

лаьаран, хьат хьуькъаду гоаламчаш, айет йола механизаторий. КПСС Черсий-Балкхарой обкома, Министрий Совета, обсовпрофа социагIа тха колхозе «КБАССР аргута веладара лакха культурий йоьд бохьам лома цIи еинай. ХIьета Машкогов Бухаридак кулгаьдача № 6 йолча шурий фермий коллектива «КБАССР хьийбай бохкаш лакха культуре йола ферма» яха цIи еинай.

КПСС XXIII съезда, КПСС ЦК октябрьски Пленума (1968 шу) решенеш кхачашьеш дIадахачи шера доккхий толамаш дахад тха механизаторашш хьийбаш веладарашш. 1968 шера йоат чударах из плана совгIа паччахьалкхенга дешаран хьакхий Еррийроссийски социалистически яхье хьелхара моттиг лоьларе тха колхоза кIеаьтта кхаьлагIа елар РСФСР Министрий Советан ВЦСПС-ен карара кира тела ЦIе байрах.

Лаьтта веладара культура лахьар, моттигерш минерально удобренеех дахагIа пайда эцар бакъех долеш, дерригача бохьаш механизаци арха дIалоеьдьажир юртбахама культуран дика лурахьве. Ка бохь яьт дIадийнача 2300 гектарах кIарана тIара 44,6 центнер чуера.

Цхьайолча бригадаша механизированни звеньяша алы а чIогIа лурахьайир ка бохьа кхет. Центнер [illegible]. Машуков верао звено № 2 йолча тракторно-полеводческа бригада 210 гектарах кIарана тIара 35,2 центнер кхечунгар, хIьета 250 гектарах кIарана тIара 65,1 центнер фуаьхьа [illegible] чуера. [illegible] Альмада, Жукаев Сафорбек, [illegible] Чаранов, Бреев Хьесина механизированни звеньяша юкъера лаьрхIеше кIара гектаре тIара [illegible]-66 центнер хьажкIаш чуера.

[illegible] [illegible] комплексни [illegible] бахьам долаш техникаш хьийбай бохьашра гIуллакхаш а. Цунга хьежна чIогIагIлу колхозан экономика, лакхлу нахьа торо.

Тха колхоза моттара культура а хьелаIеш. Пхьаьх 4000 тонн баьха еза, дIадахача шера оаха оакар уш 4006 тонн. Соьлаа дIа вал йойнача хьажкIеш 90 процент механизированни хьисапе чуйнцар. Из бакьах доаьш дикка, механизаторий цорга дIадаьдир. Механизированни хьисапе хьажкIаш чуйнцаро бокхай говзаенаш бо механизаторий Гезов Мухаден, Арамизов Альмед. Цу шеша дIахьдаьча сезонагIа томераш тIаззьа 28014 центнер хьажкIеш чуийцар.

Тха колхозаш дика хьуьнъайир технически культураш а. Пхьан гектара тIара 13 центнер дедозача 15,9 центнер чудоэр геларе, хIьета тIехкхочашйир паччахьалкхено ухх дIадалара план а. Мигта дика хьуьнъайир ламолла а. Пхьан 1000 центнер сом дIабела безача 7793 центнер дIабеннаб бохьашш лахьаргане.

Цхьабакьда, [illegible] кхочашдаь Iад тхо. ХьалхагIа дахне колхоза [illegible] партийни организаци, [illegible] бакьахь колхозахона шо[illegible] кортт[illegible] дехарр лерхI про[illegible]ство [illegible] а дегIайоалаяр, [illegible] даьтта культурешш [illegible] хьийбай про[illegible] [illegible] кхача [illegible] [illegible] деларр.

19[illegible] шера 6[illegible]400 т[illegible] кхачашьера [illegible] 30 процент дукхагIа) дош денна оаха. Паччахьалкхенга аргуданцаша дохкаргда 7500 тонна алат. Из зуа соаьха дахкача 1500 тонн дукхагIа.

Мигта кхочашдергда из дехар?

Ялата культураш дIаоергьа 2800 гектара тIа, кхьора гектара тIара чуца лерхI 50 центнер алат, хIьета хьажкIаш — 70 центнер, кIа — 35 центнер.

Ялат, технически [illegible] культуреш хьуьнъара дохка [illegible] [illegible] кхацка хий дилара, удобренеш яхаро, ХIара полеводчески бригада кIашагIйолаергья [illegible] хий звено. Юртбахама культураш дIаоергIале вахта оахай 25 эзар тонна органически 1700 тонна минеральни удобренеш. ДIадуеш лаьтта дерригача фу цхьовлагIча классан гибридни да. Ялат дIадугьега, цунна гIуллакх дейга, из хьуьнлга лехьцача хьане чакхдаккхара цхьа шиъ бийгалдаьд специалистащ механизаторащ. Кхьетта керда тIебахийтаб ялата культураш Iалащ зуламах лораяра.

Ухх шера оаха наьха [illegible] йоахо ю хьийбай бохкам дегIабоалабера, паччахьалкхенга соткъарча дукхагIа дулх, шура йохкара, [illegible]. Ухх [illegible] [illegible] [illegible] 3000 килограмм [illegible] лерхI дохкара.

Ухх [illegible] тIаьйца дукха-раш [illegible] а бентонкине а да. ХIана тхона хьалвешка [illegible] керттерд — [illegible] [illegible] дика [illegible] алат, чуда [illegible].

В. И. Ленина ваь 100 шу дизара кхьабокхача тха колхозана чIогIа хьй шоаш гIайца дерригIа социалистически декхарахь дизза кхачацца.

Аз [illegible] Нара- мохьшаш дийтсий доттагIчуна Социалистически Къахьегама Турпалга, СССР Лакхехьарча Совета депутатага Кагерманов Салхазарега, хIьета бий зо тIа цун аьттув балар а хоа сона. Оаха дIахо а ах лелаьргьа [illegible] района «[illegible]» совхозаца. ХIьета Нохч-ГIалгIайчен юртбахама къахьегамхоша ухх шера дохкха толамаш дахар а, бахча юбилейни ухх дикача совгIатащца кхьаьбахар а вов сона.

И. ТАРЧОНОВ,
Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Ленина цIерагIча колхоза председатель.

> «ДУНЕХАЧА КЪАМЕХ ЛАТТАЧА СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ДОТТАГIАЛЛИ ЦХЬААГIОВ ЧIОАГIДАР, СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ НЕХИЙ ВЕЖАРАЛЛА ДОЛЧА ХАЛКЪАШЦАРА, КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕШЦАРЕИ ДЕРРИГАЧА ДУНЕН КЪАХЬЕГАМХОШЦАРЕИ ЦУ БУВЗАМАШ ДЕГIАДОАЛАДАР СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЛОАРХIАМЕГIАРА ДЕКХАР МАССАЛА ХИЛА А ХИННАД, ДА А ДА, ХУРГ А ДА.»
>
> КПСС XXIII-ча съезде новкъоста Л. И. Брежнева дечча къамаьлахара.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Нальчикера гидрометаллургически завод болх долча металлурге предприятешта юкъе а 1962 шера дена.

Дай мехка практике дукхьаьнха карадаьнна химически свойствашка даллача вIашш [illegible]гIа йола элементаш къоастаяра технологи, из бахьан долаш чIоагIа металлаш доаладеча промышленностага, кхычар юкъеденадалача чIоагIа металлаш хелладара дикаа мохьть йола молибден эша дика вольфрамови ангидрида. ХIьета Iаьржача металлургета — толамагIа дола ферровольфрама сорташ хьадарга уийтар йола вольфрамови концентрат.

Завода коллектива кийчадьй эхьаьмыхьча дехкаш кIашшех шоргаллаш кIендара керда процессаш, технологически аппаратура — кердо моттигаш дIадьхай, химически реагенташ [illegible]гIа дIаудийтарйола гIуллакх даьд.

Производствоча техникех болхо [illegible] бара юкъе дика доккха дакъа лоцу завода рационализаторашен изобретателашен. Заводе болх берах хIара пхелагIа цар рационализатор ва. Дика кердадараш лоаш шоаш хиларца цар боахлой къахьегама хьалаш тоаду, аттача боахх из, оьшагIа хулийт. Завод болх бе йолалийтача хана дена 3,9 млн. совгIа сом кхоаьнд рационализаторашs. Завода юкъейкхьай халкъа бохха толал дукха металлаш мохьера реагенташ кхоаь йола 4 изобретени.

Гидрометаллургий, коллектива дунен практике аггара хьалха ара а яьккха, производствона юкъейкхьай коксови газах яьккха утилизировани сероводород, хIьета цо йиш хилийтар къаьстта безача мехьа сернистий натрий хуьша, къахьегама оьсарле дикка лакхъе, бIаьш заводи сенаш паччахьалкхен ахча кходе.

1968 шера 1 январе денз планировани экономически стимулировани кердача системагIа болх беш я Нальчикески гидрометаллургически завода коллектив.

Кердача хьалашка доал дош заводо бахча балха дача итогаша хьахьокх, шийна оттаьь плановни задани завода массадолча технико-экономически хьокхамашта дика кхоачашьаь а производства темпаш лакхъелеш цун экономически эффективность айдеш Iалашдаь а хилар.

1969 шера продукциеях ярь реализаци 1967 шерала хийсача 30,1 процент дукхагIа хилар, къахьегама оьсарле 24,2 процент лакхагIа, пайда 38,0 процента мохьера алаш 10,8 процентaш дукхагIа хилар.

Тоаденнад керттерча производственни фондех пайда эцара, хIьета це Iалашдьд фондийн юкъ хьалр 1967 шерана хийсача 24,5 процент алсамдалга.

Ухх доккхий толамаш — шоай дерригa хьинар тIа а дахийта производства оргаийоахаш толара, керда техникех хьалха латта технологи юкъехьахьара болх-беча завода бохкхой, инженерно-технически бохлой творчески къахьегамех хьалхьинарг. Тха [illegible] дукха ба [illegible] [illegible] — [illegible] къахьарча нуртIа-[illegible] Лаьтта коммунистически къахьегама ударникаш, производства новаторааш.

Царна юкъе — СССР Лакхехьарча Совета депутат Белгуханов Исхак Магомедович, Черсий-Балкхарой АССР Лакхехьарча Совета депутат Блоев Батал Хагуширович, сийлахьа металлургаш — Женихов Мир Хадишевич, Бойко Мария Петровна, Секреков Хабала Пухович, рационализаторшаш Дьячков Виктор Павлович, Фоменко Иван Петрович, Кумалов Вицхаий Хадишевич, дукха кхыбараш.

Черсий-Балкхарой АССР-ерча сийрда бесаш дола металлурги дегIайоалаеча карагIдаьнна хIана белгал а доахаш СССР Лакхехьарча Совета Президиуме доккхий правительственни совгIаташ деннад заводерча ухе металлурга.

Социалистически лхьера хьокхамаш лакха хиларах 60 совгIча сага «РСФСР социалистически лхьа отличник» яха значокаш еннай. Заводе шера ярхай коммунистически къахьегама тIехьара социалистически ярь. Заводе беррига болх бечарех 51 процент бараьнта «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цIи еннай.

Гидрометаллургий коллектива къахьегама хьинар чIоагIа айдаь къахьет питилетка дилагIча шера план хамал хьалха кхочашьергйола мероприятеш чакхъяхара.

Хьалхарча квартала план тIехкхочашьаьй завода продукцена реализаци арай из арахецарш, производство айяра темпаш дох ца яийтара, производства экономически эффективность лакхъяра.

Политически къахьегамах хьинар чIоагIа айдаь болх бу завода коллектива вай бахьча Коммунистически партии дунен тIа аггара хьалхара социалистически паччахьалкхен хьалхьо вола В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара сийна тIадийна социалистически декхараш кхочаьиларa.

А. АФАУНОВ,
Нальчикерча гидрометаллургически завода директор.

СА ЮРТАХОЙ

ДУКХА ХА ЙОАЦЦАШ 1884 ШЕРАРА ДОКУМЕНТ БОРАДАЬД СОНА, ЕР А ЦУН ТЕКСТ

«Гарачевоцски станицера отставкера вахача урядник Поронин Андрей Даниелович, цхьан шера мисаралла оттаву Карманов [illegible] юрта бачала мехк. Цу векаьагIа кхача 100 сом доьто хача, 30 воала йоагаe къуаьре, фатегеш, кхиаар лаада юрто. Цул совгIа дика цIей долча хана цIаалха мах бохаш транспорт а хувийтийлаш. Цу кахьта кул яздаьд хьерась Карманов Кизибека, Ноагув-лелар йо ца хоачтешица А. Шакова, И. Шерипова, Э. Маргушева ц[illegible] тоIадаьд».

ХIаьз из документ Iодийхача лоттIаргда тха школера бераш: фуъ из куьг аlда я из тоаш къахта тIа цIелг тоIабар?!..

«Каменномостский» овцесовхоза бохкама пхе заведующих — Машаев Мусаи Арганов Iальяки — лакхара дешар дийша ба, вож[illegible] ухх шера университет чакхйоаккхаш ва. Университет дьаккха ва корттара зоотехник, зоотехник-селекционер...

Кхычахьара тIабаьхка специалисташ бац тха долча болх беш. Ухх берригаш а Каменномостско цхьалхийна а дийша юха цIабаьхка а ба.

66 хьехархо ва тха юрта, уш берригаш а хIана бац дийна оаш юртахой ба, миста ба доаьн а.

Тха юрта вахаш хиннаь Кашежев Талиб ахаш цхьа саг. Революци халехьа цхьан тайпара аьттув а баьнна Петербургски университет дьаккхай цо. Тха юртара из мара дийша саг хиннавац. Бакъда, кхыча тайпара ях цул тIехьа. Миста дах Талиба вешей бераш: Людмила — филологически Iилмай кандидат я, Московски университете лекцеш ешаш я из. ШIи теза йоаьаш а советски поэтесса Кашежева Инна. Кхыча мехкашцарча торговий институт дьаккхай цун йишас Вера. Доаьол дехьарча къаний моттиг хьехаш а Талиба вешей кхоъ воI. воI Тимирязевски академе аспирантуре дешаш ва, вож ирамера обработка ю мастер ва! Юхейисараш вуззаьлех шкладашкен дешаш ба.

Дукха ха йоаццаш тха университета заочно юртбахама факультет а дьаккха зоотехник хинна Талиба вешеx — Кашежев Заурбеках — совхоза партийни организаце секретарах. Тха юртарча клуба дипломни проекта защита йир цо. Цу дийнахьа Нальчикe оахьоанаш дIалуш цар цун хха воI — университета студент.

Тха юртарча хIара эзар сагах 16 саг лакхера дешар дийша ва хIана, 134 — юкъера дешар дийша. Са 152 юртхо вузашкен техникумашкен деша вагIа, 2600 бер — школе.

Миста да массадахьа а.

М. КАМБИЕВ,
Социалистически Къахьегама Турпал, Каменномостски юккъерча школа директор.

Суртаща дуьц

Сурбенна Ольстан балхаш дан бе Чегемски района Ленина цIерагIча колхоза механизатораш. Ухх шера гурахьа дIаерйна ялат, хьашлIаш дина хьуькъаш дийна дина доккхад В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна аха бохьаш колхозашка.

СУРТА ТIА: колхоза кхой тIа.

* * *

Нальчикe гIорой къахьегамхошта бIарчача шера бохьаденна, шуpa, кхыбола юртбахама продукция лоаттаь «Нальчикский» яхача совхоза болхлоша. Уналла ба республике аггара бохкагIа бола теплица бохьаш.

СУРТА ТIА: теплица [illegible] моттиг. Цунна хьий ду лой а бохко Худова Вера [illegible] ширше бохьаденнаш колхозе бригада бригадир Трошанед Валентина Ивановна.

И. Колесникова суртащ.

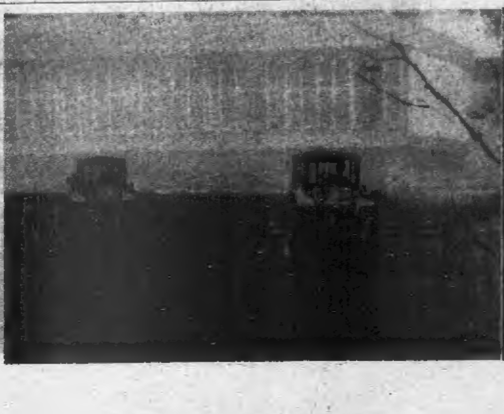

Сафар [illegible].

КИЙ IОЯККХА

[illegible]
Ала санта
Хьайх мохто, [illegible],
[illegible] цун сий да.
ХIаьта пхьем [illegible]
Михчавь кхетий,
ДIаеттадаьх, [illegible],
Кий Iоьяхкий.

* * *

Хье дуненча [illegible],
Хье хье а [illegible],
Нах хье [illegible].

[illegible]
[illegible].

* * *

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].

Балкхарой мотттахара яьккхаь
ЧАХКИЕВ Юсап.

ВАХАРА ИРАЗ, КХОЛЛАМА НИЗ

Мишта дийнлу кхертІой

СКУЛЬПТОРА ТВОРЧЕСКИ ПОРТРЕТ

—КхертІой шоайлл тара хилац. КІайдараш гаьнарча Уралера деъна, цІедараш — Арменера. ХІетта чераш вай да. Соьга уж хорадаьд Баксански Чегемски чІожашкара.

КІезига уйла еш а ваьгІа дІахо дувц цо:

— КхертІошца наьха доттагІал тоьсадейна дукха хё я. Царех вай саго башха - хоза кхоренаш, ціоагІа крепостанц, дика цІенош, цаькъаш.

Скульптора мастерски ва со. Укхаза латтарех кхертІой да але йиш яц. Скульптора говзача кулгаша, цун творчески хьькъало дийндаьд уж. Укх сиькьате чІондаргага мелоди дІайолайта кийча волйш санна латт хозйла [illegible] саг. Из вокхен музыкант [illegible] хьаькокх цун дитиъаче а дІаьхача а цІелгаша.

— XIX біаьшерие [illegible] гара хьалхарча балкарски профессиональни - музыканта Абаев Султанбека портрет [illegible] — йоах скульптора Крымшамхалова Хьамзата.

Цунна гаьна доацаш латт гІорвамавча поэта Кулиев Кайсына скульптурни портрет а. ХІанза аьзьача [illegible] мугІарш Іодена [illegible] латт поэт.

Хьалха баьхача а хІанз дийна болча а цІи хезача мехкахой [illegible] кха скульптурни портреташ латт Крымшамхалова [illegible]. Уж ерригаш бокъолца йолча искусствa произведенеш я.

Цхьабакъда, мухьашкох мастерскев лаьтта Іац - Крымшамхалова скульптураш.

...Чегемски чІож. Лак[illegible] доамах хьа а нІкха мотта а [illegible] хиннача лаьтъа тІа уллар Іа[illegible] мате бокха кхера. Эльтюки[illegible] тарча наха дукха сардамаш доаллар шу «сиглара веначе хьашиа»

Цкъа из кхера уллача вора укхазарча наха ца воала саг. ТІорме чу доаллар гоци остеи.

— «Ер фу саг вахьогІ, кхерІох фу де могаргда укхаккъ», — ахаш цецбуалар цах.

ДІаухар деиош, тхьовра цхьакхе форма а йоацаш чІеча кхерех сага фигура бейталдмаш кулга юала яьлар. ХІокз-м юртара вах а цецбаьлийна хьежар хьакулдца леттача тамашийнача хІамаца. Дукха ха йоаккхар цар скульптора говзача балхага хьежаш баІаш.

Геттара а чІоагІделар мастерен наьхен доттагІал Крымшамхалова ше дуллар цар юртахочуй, гІорвахначa революционера Калабекова Султан-Хьамида портрет да вьлча. Скульптора пар дурцив Султан - Хьамидах, цун оамалаш, сибат довзийтар.

Цхьа ха яьлча наха дийна волаш санна біаргавейра миссача наьха ираз баьхьан долаш шиэ вахар дІаделла майра революционер.

...Баксански чІож. Заюково юртара араваьлича, г. Тырныаузе Гунделе вахача юртел лолла ваькъаш нІешц къастіеча латт кхертІох ль 20 метр лаькха йола сага фигура. Даьккё баьхан долаш граждански Даьй-мехкен тІемашка байнача шоай къонгаштев мехкараштев Баксански чІожа бахача наха оттадаь памятник да из. Цу тІа дІаязъяьй кхерабенна тІехьашка ца бовлаш, левал долаш летарий цІераш. ДІаухаргда шераш, хьалкхувргья керда тІехьенаш, бакъда, наха цІенаха е фицлуребац шоай турпалаш, шоай мехкахой.

Машар беза, тІема дукьала хилалах Іоцабу цу монументальни искусства доккхача памятнико.

Дукха хІде а дуща а йиш а Крымшамхалов Хьамзата скульптурни балхёх. ТІехь - тІехьагІа лаккхуш йоагІа цун художественни говзал. Йоаххий а цун творчески плонаш. Сийрехь - дукха Ленина ваь 100 шу дизара сийвa баьчча керда скульптурни портреташ хьоде дага ва Крымшамхалов.

...Дукха ха йоацаш новзткъеніатт шу дизад скульптора. Изобразительни искусства музее хилар цун персональни выставка. ХІаьта цунна елар Черсий-Балкхарой АССР искусства заслуженни деятель яха сийлен цІи.

З. КАМБИЕВ.

СУРТА ТІА: Х. Крымшамхалов Ленина скульптурни портретага хьежаш воаллаш.

М. Колесникова сурт.

ЧЕРСИЙ-БАЛКХАРОЙ ПОЭТИЙ СТИХАШ

Кайсын КУЛИЕВ.

ТЕШАМ

Къьна а къона а [illegible]
Тешам йиз доаш
Хинна бацарий дезаш,
Мика попа тІара гІа санна
ДІабихьа хургбар, дар йоацаш.

Тух-бисков, цхьа доацаш
вай дидача хана,
Лоамий уж [illegible] [illegible]
вай бенахкаш тІа лаьттача хана
Бало вай тІаІадь
доадаь хургдацарий
Вайгахьа доше [illegible]
безаме хьежаш хинна бецаре.
Вай цІанчха а халинна хьалхашка
Ихкераденна, тисна хинна
Доастаналца гора лаьттадаьц.
Дега чуре двегІа бакьдар
БІаргацара тІум санна
Вайцара къасташ хиннадац.

Балкхарой меттала яьккхар Яндиев Жамалдин.

Ма хета [illegible] хІадрамид вьоаш,
ХІама дергац, хьа гунахь
доаш валe,
Лаьча хитаяда мні къуваш санна
ЦІегІарчар хьайна чу ца вита
вала,

Хьога нахида [illegible] [illegible]
Бакьдар диц, доьна хІама де
доттагІал,
Ма теша: даддачун шой ха я, [illegible].
Седдал вайна [illegible], [illegible]
[illegible], хан!

Тахан хьа дег [illegible] [illegible],
Лаьча хитаяда хьона тахан,
доттагІ,
Жалеш Іалаш ве, тІадеттадургда
ХІора неара зьиха, [illegible]
[illegible],

Ма хета дунен тІа [illegible] [illegible]
Іаьраш;
Дерриг хургда хина [illegible] [illegible].
ГІа Іадемаде вхенад гаьнаша,
Оаххазар лоамия деаьа гІоргда,
гІетта,

Бож тем цкийх [illegible]
[illegible],
ХІаьта вейхазар
—[illegible],
Нхьаеттен тІера [illegible] гІа
Іадоахаш
Диц [illegible] [illegible] [illegible].

Балкхарой меттала аьккхар
ЧАХКИЕВ Юсап.

ДОТТАГІЧУНГА

Гонахьа [illegible] хьа харцича,
Хьа ца хьожаш хьай ваар
тІехйийча а,
Кулг ххаддаргдац аьниа хийтача
Кхьаеттен дотагІаяча
доттагІча а,

ЗАМАНЦА ГІА БОАХАШ

В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна каьчадаха вай хийаяча хана хул шун республике Черсий - Балкхарой литературан искусствaн денаш.

Советски Іаьдал даьнача шерашка таманийна а доккхий а хувцамаш хиннад черсийн балкхаройн вахара чухь. Коммунистически парте вахадаш йоакхо арах, тха республика къахьегамхоша хьинар да кходен къахьегарах хьахиннад уж. Халкьа дикагІа йола оамалаш хьаьокхар, сийлен замана хьежна керда произведенеш хьокхоахар, вай вахаре хула хувцамаш къаьта хьагойтар шоай кертера доахар лоарлІаш хиннаб черсийн балкхаройн литератураш.

Вай мехка дийза ва Іеш, доазол детьа довеаш да черсий-балкхарой литература. Дуккхача писателий произведенешта переводаш яьй къамча мехкашка.

Коммунистически парте хьалхленца хьахоалаш дола социалистически вахар дІахьекхар, вай гІулакх, вай сийлахь йолха идеяш хотьаргхилара дог тешаш вола керда сагі хьахьокхар — тха писателий керттера тема. Болхло, колхозно, интеллигент, партийни, советски белхлой, уж ба тха литература турпалаш. Черсий - Балкхарой литература, деррига а советски литература санна, массала а хиннад кІоарега халкьа ли партийности йолаш, бакъдар дувцаш, буржуазни идеологеш [illegible] хира къовсаш лаьттабеш.

Укх тІехьарча шерашка тха писательски организацие хиннай тха а вежараш[illegible] йолча республикашкара тха доттагІий а гІадбуташ йола событеш. «Лоамий боахьаша вай [illegible]» яха талантани роман язьяьча Черсий - Балкхарой халкъа поэта Кешоков Алимаха «Чов хинна кхера» яха башха дина поэтически книжка арахийдача тха республика халкьа поэтах Кулиев Кайсынахи РСФСР НачІахьалкхен преми лауреаташ хиннаб. ХІаьта ленински комсомола-премига хьакъхьен итт шу дузача хана къона поэта ТхьагІапсов Зубейра Черсий-Балкхарой обкома комсомола преми елар.

Тха республика культура, художественни литература историс йоккха событи я из. Цо къаьста хьахьокх дукхача къамий советски литература дегІадоаладара коммунистически парти правительстван доги йоакхо ела.

Тха кІезига бац говза йоазонхой — поэташ прозаикаш, цар хьинаре дакъа доац Черсий-Балкхарой художественни литература дегІадоаладоча. Оаха доккхал ду Шортанав Аскерби, Отаров Керим, Теунов Хачим, Шогенцуков Адам, Маиттов Сафар, Хавпачев Хьажбикар, Гуртуев Берд, Киреев Михаил, Геттуев Максим, Балкарова Фоусат, Замакулова Танзила, Эльгаров Баций санна болча писателий творчествах. Укх тІехьарча шерашка тха литературе балхаб къоца писателаш. Царех дукхабарий оаз хІанз а чІоагІъенадац, цхьабакъда, хано хойт опыт а говзал а. Тахан говза-а талантани а произведенеш язьеш ба кхьна поэташ Губжоков Лиуан, Бабаев Ибрагим, Мисаков Петр, Мокаев Магомет, Кагермазов Борис, Кажаров Петр, кхьбараш.

Цар язьяьча стихашек поэмашек, романашек, повесташек ширагойт халкьа цІена уйлаш декал дола гІулакхаш. Книжеш вежараша дукхаеввахнай цар произведенешкара художественни образашц. Тха писателий произведенеш кердача коталоаманта нах тІахьехаш, цІена а дика а гІулакхаш доахка нах хьахьокхаш, сага духовни дуне дашха гІерташ я.

Октябрьски революце дерригаш халкаш цкьа йоаза боькхоталдеш салла, эрсий литература, эрсий метта, заманаш йоар зиаман литератураш. Тхоай цхьане тха литература дхаллаш а дегІадоаладеш а хьинаре дакъа доац эрсий писателаш Шереев Михаил, Куйбин Валентина кхьбараш.

Укх тІехьарча шерашкедарахийца книжкаш — чІоагІача харди тІа хьаьбаб гІирс. Из гІирс хьахьочча хьинаре [illegible] [illegible] йоаххла шкаьа а говзал а йолча писателаш. Шоай халкъаца цхьана шоатакъен дуц шера экономически культурни йоалентара баьйна ираз долча вахарех къахьаб уж.

Литература, искусство дегІадоаладоча дхашта карагІдархар хоза а хетам тхоай вежараш — нохчаштев гІалгІаштев доаийшаргда вааьа.

Тхоай литературашек искусствашек карагІдархарах, уж кхах да Іаш тхо. Оаха доккхал ду къонахчал, бакъдар, хоза дар, кертера халкьан мутІахьа хилар керттера хьанеи да ла Нахч-ГІалгІай литература питта чІоагІа дегІадерах. Черсий-Балкхарой республика къахьегархошта литература дукха деазчарна йоаш бакха дикача поэтий, прозаикий Ахматова Раисай, Базоркин Идриса, Мамакаев Мохьмада, Яндиев Джамалдина, Ошаев Халида, Ведзижев Ахьмада, Чахкиев Саида, кхьчар а цІерах, художественни произведенеш.

Салам моарпал да шуга, тха деза вежахошка, советски литература дегІадоаладоча оаш керда доккхий толамаш даха лов тхона.

КЕШОКОВ Алим,
КБАССР писателий Союза правлени секретарь.

Къонача дирижерий Бразгессоании конкурса хьалхара меттиг яьккхай черсий музыканта Темирканов Юре. — хьакхайкадир радио.

— Кхаь ба хьога, нана, вай Юре котаьлнав! — Хоий хьона, нанн, вай Юрье берригаш а зхабьаь, — къаьсти гІадмаха хьуяр Бопиий вояхагІ-волча хийий цхьайча шу даьнна Бети.

— Хезад, дукха хьаргаш, — біаргеэ хІама хьеж йоашача са го.

— [illegible] ял? — [illegible] дерал.

— ХІана дьайна, ахьан сом, гІадъахай...

Несийна хайра шьарнаьна дог хІана тІехх.

— Соща, йита нана! КІадъенай аз.

— Дихк уж беран. Саъьердайта нанга. Сона дагавехарм сай цІен-да вар. Тахан из вайца вІаре...

Кхы [illegible] ва хулаш уйлане яаг Іаш хинна за аьккхар йоцхакхьача саго. Цунна дагаур шой хана вахар...

Бицца аькача вота а хьальчар тІом, ТемиркановгІар цІенга а хьальчав цун во.

— Хьа вар партизан во. Мичав из? Из Іа хьа ва оале хІали санна лоргьо хьо! — цІогІа еттар тешача фашиста автоматт буз а беттац, —йоах Бишас. — Долхаш гоахаьа хьийха берал юкера дІа а хьайса Нальчкерча набахта чуйолла дІайтар со.

Набахта йоаллиш бутт соогІа ха аьккхар цо. Дагадаар кхалегга ва Іаьаш, хало оаа шой низ хургба, дийна йоаш девала духьалд гІоргьа, аьнна.

Из нитта ва хиза а ватар, нагахьа вайчар фашисташ юхалекхабаь бепаре.

ТІехьа ла вовлаш аьъ берацаьхьа йиса 30-шу дарина ВІиша (вар нецаца вайа а лаьта вай ва хиннавар).

Советски Іаьдало, хиннача вала поякъостах вар [illegible] [illegible] лешийта, уж нийсача наьхьа тІа [illegible].

Школе вагІача хана дена суртам дехьар тІера хина доккхагІа воза хІаьна — Вопаш, 1947 шера Саратовски художественни училище лена вахар. Цига ва дика чакхьаккхар театрально-декоративни отделени. ХІаьта йо! — Дена ансамбле солисталла дІахийар.

ХІамогІа вола вит вІаьна — Бориса Юрa- [illegible] дагІацо — музыкальни шерца а ухар. Борис дух тІехьагІа Орджоникидзевски музыкальни училище лена вахар, хІаьта Юрий — дуцкх дика кхетам дола [illegible] дІайдеча Ленинградсков консерваторерча школа хІанйхар.

НАЬНА ИРАЗ

Борис училище аьккхача тІехьагІа Саратовски консерватории йисте а аькха, Черсий-Балкхарой [illegible] консерватори бала вахар. Дика [illegible] а романсий, лирически илланаш [illegible] а хилабёх вола из республика [illegible].

ХІаьта Юре Ленинградски консерваторе чакхьаккхача тІехьагІа дирижерски отделени [illegible], хІанза — аспирантура [illegible].

[illegible] хІама дика [illegible] Ленинградски оперни театра дирижер Темирканов Юрий. Из дирижер волаш йоаи [illegible] хинай Германски Демократически Республике, Югослави, Франци, Польше, кхыча мехкашка а.

— Ираз долаш хиннад оц а са [illegible], — йоах Бишас.

[illegible] дукхаезача Темиркановгlар дела чаьх а бовхабаьна [illegible] хилар.

И. ЭЛЬГАРОВ.

СУРТА ТІА: (аьрда хьара аттехьа) ТемиркановгІар Борис, Юрий, Владимир.

И. [illegible] сурт.

Адам ШОГЕНЦУКОВ.

БІАЬСТИ ЙОАГІА

БІаьсти йоагІа, кІаьда, цІена,
Дийна доа дог гІеттадеш,
ЙоагІа, хоза [illegible],
[illegible] аьтта хоз а дош.
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] хІарожина,
[illegible] хоза къаьсгадеш.
[illegible] хилу [illegible],
[illegible], [illegible], [illegible]
Цу Іуйренца [illegible] - [illegible],
[illegible] геттар хоза хет.
Цун [illegible] [illegible] [illegible],
Цун [illegible] [illegible] Іа,
Фу [illegible] [illegible] хоза [illegible]
БІаьсти еттарa дІа?

Черсий меттала аьккхар
ЧАХКИЕВ Юсап.

ЗУМАКУЛОВА Танзиля.

БІЕХА ДОШ

Сага багара БІеха [illegible] [illegible],
Сага цІогІара [illegible] [illegible]:
[illegible] из [illegible] доа [illegible] [illegible],
[illegible], из [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible],
ТІаьхха [illegible] гІаьхо
[illegible],
[illegible] сага [illegible] [illegible],
[illegible] а [illegible] а [illegible] [illegible].

Саг, [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible],
Хьалхар [illegible], [illegible] тІар [illegible]
[illegible],
Цун [illegible] чу [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Саг [illegible], [illegible] а [illegible], [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] тІа [illegible] а
[illegible].

Балкхарой меттала аьккхар
С. ЧАХКИЕВ.

Максим ГЕТТУЕВ.

ЛЕНИНА ПАМЯТНИКА ХЬАЛХАШКА

Ер [illegible] [illegible] [illegible] [illegible];
[illegible] [illegible] гу [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] вай укх [illegible] [illegible],
Ленинга хьож со—сона гуча[illegible]
[illegible] [illegible] йоагІа [illegible],
Ленинга хьож со — сона гуча[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
Ленинга хьож со—сона гучаьтт
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
Ленинга хьож со—сона гучаьтт
[illegible] [illegible] уж [illegible]
[illegible].
Ленинга хьож со—сона гучаьтт
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
Ленинга хьож со—сона гучаьтт
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Ленинга хьож со—[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], цІена, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Ленинга хьож со—сона гучаьтт
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
Ленинга-хьож со—[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] хьога [illegible] [illegible] сай [illegible]!

Балкхарой меттала аьккхар
ЧАХКИЕВ Юсап.

ХАЛХА ЮВЛ «КАБАРДИНКА»

Черсий - Балкхарой лечиньольни «Кабардинка» яха халхаре ансамбль кІошагІъяьлай 1934 шера. Цу хана цунна юкъе бар художественни самодеятельност областной смотре [illegible] говзал гойта кагийнаш мехкарий.

Дукха ха яьлалча тха республики цІи дІахкар къонача ансамбла. Сийлахь-бокхча Даьй-мехка тІом хилалехьа Москве, Ленинграде, Мурманске, мехка кхыча городашка гастролешка хилар из. ТІом лаьттача шерашка гора ба а дахна немецко-фашистски гІалгІарошта дуьхьал леташ хилар ансамбла дукхха а артисташ. ХІаьта ансамбла концерташ уьттадир фронташка, госпиталашка.

ТІом йистебьяьнача Иолтонна «Кабардинка» черсийн балкхарой халкъан искусства [illegible] Украина, Белорусси, Средни [illegible] республикашка, Урала, Сибира, Москва, Ленинграда къахьегархошта.

1957 шера вахийтад студентий бригассоашни [illegible] дуненан фестивальни лауреат хилар из коллективах. 1958 шера Монтевидо хинаи республиканске гастролаш хилар [illegible], хІаьта уж дика чакхъ а бахар.

Къаьстта чІоагІа творчески [illegible] дІайина кийчо бар [illegible] Октябрьски революце 50 шу дузаре. Цу исторически даьтадаьча художественни коллективий ерригаш хьанаре лауреаташ цІи кьакхар «Кабардинка». 1967 шера октябрь бетта Москве хинача РСФСР культуран искусствами денаша дела хьоцар ансамбле. Оаха концерташ латтадир Кремлевски тейтре, Чайковски цІерагІа концертни зале. [illegible] Московски зрителаша а специалисташа - хореографисташа а дика мах [illegible] ансамбла халкарий.

Цу шера 18 октябре дена 14 декабре кхачалц Марокко, Алжира, Туниса, Ливе бовзагІояьа городашка шозткъе итташ соогІа концерт делар тха ансамбла. Царга хьажар тхьаь итт эзар саг. Газеташа рецензеш язйир тха выступленех.

Масала, «Ла вигн Марокен» яхача газета «Кабардинка» [illegible] кавказски [illegible] ансамбла башха-дика «концерт» [illegible] статья тІа яздаре:

«Доккха тоьлц цу фантастически концертах дукха. Артисташа цІена халкъа фольклоре кхетобаш, йоаза оаа уж дика ийла болр хьаьна традицешка».

Тхоай къонача дола наха культуран искусстван долгелаша балгадоалар тха коллективе фольклора лерда тІа керда халкарш хьахоаллараш Іерйий кхета белам бІнаш хилар.

Цхьан ливийски газета хадоре «Пагахьа санна вийх бийсоайча клубашкех ца доллаш шоай сцена безам бола «Кабардинка» яхача советски ансамбла концерте гІо. Цу ансамбла халкарш хоза тешаш а самоболгаш а да. ТурпалйегІ хІанзалца хиннача ансамбла дикагІьар я из».

Оаха доккхал ду советски къаман хореографа дойка толам доаззол дела дІадоевийтарех.

Ше кІошагІъялленa укх тхьаьа кхийтта шера иттаи башха - деша сценa гедтахьаче кхйхьоей тха коллективе, царех дукхагІьарша сийлен цІераш тиннай. Царех ва хІанз а ансамбле бола беш вола, кьаман хореографе веака говзани ансамбла балетмейстер, РСФСР заслуженни артист Улбеков Мутай, Черсий-Балкхарой республика халкъа артист Алимов Мухамед, КБАССР заслуженни артисташ Дикинова Фатимат, Ацуров Олемур, Сёмин Кюибё.

ХІанз тха коллективе лувагІбарш 18—20 шу даьнна кагийнаш а мехкарийи ба. ТІаьхьарта шоай профессиональни гогзал лакхьрш ба уж. Царех цхьаберашта цІенаш е республика заслуженни артист яха цІерш [illegible]. Уж ба ансамбла солисташ Джамишева Нар Заран Каролиевга, Карпинова Людмила, Шобан Виктор, Эрителаниге вазинний Кешев Федора, Дикаферов Михаила говзал.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизаре сийна керда концертни программа кийчеш а хІана ансамбла коллективе.

ХІаьта тахан оаха Нохч-ГІалгІайчен къахьегархошта гойтаргда дукха къьаьхгар а вай хазаре а дика даьхареш. Цайш да «Кафенха» тайна халкьа халкар, кадай «Гаалуш», саббора «Удж-Пух», «Азбека», лоам чура тьийдеа дооагІа хий санна сика «Кабардинка», кхалкажа хоза халкараш.

Шоана тха халкараш дазадалар, вай халкъашта юкъера ваппал, барт кхы а чІоагІдалар доа тхона.

Е. АРОНОВ,
Черсий-Балкхарой АССР искусства заслуженни деятель, «Кабардинка» яхача халхаре ансамбла директор.

СУРТА ТІА: ансамбла халхарой.

СОВХОЗА ЗАВОД

Черсий-Балкхарой АССР-е уйлагІа дукхагІа хьалхо юртбоахама продукташ чакхйаха предприятен. «Лескенский» совхозе хьаьъел лотт сайн консервой цхьа миллион санна условни банка шера арахецаргІола сих чакхбала завод.

Укх шера шолагІча квартале из эксплуатаце дІаяла лаьрхІа ба «Каббалксовхозстрой» треста № 99 йолча дІа-яза лелача механизированни колонна гІишлошъераш.

Цу подразделене коллективо «Лескенский» совхозе хьаьльай 400 меттиг йола клуб, столовой, фруктохранилище, кхыйола объекташ.

[illegible]

ЧЕРСИЙН-БАЛКХАРОЙ ПОЭТИЙН СТИХАШ

МЕЧИЕВ Кязим.

ДИКА ДОШ

Дика дош ура Ӏа хьанхарах
[illegible] хьаь,
Из [illegible] а [illegible] дац,
[illegible] тӀера эцаргдац,
цӀера дац из доага,
Цун [illegible] хӀама дац.
Алал сога, фуд дика дош
[illegible]?
Из да тоза кхача ма!
Дика дош да [illegible]
[illegible].
[illegible] из цу цӀенча дега!
Дика дош сага [illegible]
[illegible] да,
Ца [illegible],
Дика дош дег [illegible] сага
[illegible] да,
Шед тохча ма, вочча тах.
Дика дош [illegible] цхьана
[illegible],
[illegible],
Из [illegible] гана а,
[illegible] [illegible] ба,

[illegible]
[illegible]
[illegible] доьхалургда,
[illegible] хий дӀададаргда,
Бенъда, дика дош лургдац [illegible],
лургдац [illegible],
Из дош [illegible] лий.
Дика дош [illegible] хьаьмйа,
хьа [illegible] а,
Хьа доша [illegible], цӀена а,
Хьа дег тӀа латтар,
хьа [illegible] ба,
Хьа [illegible] цӀа а,
Дика дош хьа догагӀаз,
[illegible] а,
Хьа [illegible] [illegible],
Хьа [illegible] цӀена,
хьаз [illegible],
Из хьа тур, гӀоргӀа [illegible].
Дика дош [illegible] хьоца долаш
хургда,
Хьоча [illegible] лаа,
Вай [illegible] тӀехьагӀа
[illegible],
ТӀехьенашта хьаьнъал тоа.
Наха [illegible] берож,
сай дош лургдац аз [illegible],

[illegible]
[illegible]
чӀогӀа [illegible],
Наха цӀанкха [illegible]!

Балкхарой меттадара лыкхар
ЧАХКИЕВ Юсап.

ШОМАХОВ Амирхан

ЧЕРИМ

Ва тха школе, ва тха классе
Черим — эӀамта кӀаьнк.
Даим цӀена хул цун барзаьвам,
Воозам ва из кӀаьнк.

Суртаьш санна хул ботинкаш,
Галстук шийса боал,
Цох дудуша, дика ва из,
Массане а оал.

Цун кочча тӀа е хаче тӀа
Гуллургьац моала мӀад.
Кулгаш хул цун геттар цӀена,
Лелавец ве Ӏад.

Книжкаш тӀа а тоха тӀа а
Шеьгьа тӀадам бац.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
Дзьхар [illegible]:
[illegible] ух, [illegible],
Цунна [illegible].

[illegible] цхьа дог,
Кулгаш [illegible] дар.
Ботинкаш а, цӀена [illegible],
Хоттам [illegible].

[illegible] массаме а
[illegible] тетар [illegible];
[illegible],
[illegible].

— Ай, фу, Черим, хьона [illegible],
ХӀана лаз хьо [illegible] селла?
— [illegible],
Сайна [illegible].

[illegible],
Сона [illegible],
[illegible] ух со [illegible],
[illegible].

[illegible] курсаш [illegible]
[illegible], —
[illegible]

[illegible]
[illegible] со [illegible]
Вай а Черим [illegible]?

Черсий меттадара лыкхар.
С. ЧАХКИЕВ,

БАБАЕВ Ибрагим.

* * *

Сабар, ва дош, ва [illegible],
Со [illegible] дотгаргӀ,
ХьагӀаргӀ со [illegible] дога
[illegible].

[illegible]
[illegible].
[illegible],
Наха [illegible].

Ӏа вай [illegible],
[illegible], тӀаьнгӀ,
[illegible],
[illegible] Ӏа со [illegible].

— [illegible] хьо [illegible]?
— До со [illegible].
— [illegible], [illegible].

Со [illegible] Ӏа [illegible]
[illegible].

[illegible],
[illegible] гӀа Ӏа [illegible].
[illegible], [illegible],
[illegible].
Балкхарой меттадара лыкхар.
С. ЧАХКИЕВ.

[illegible]

ТЕШАР

[illegible] Ноанахта,
Из [illegible] тӀа [illegible].
[illegible] баре цхьан [illegible],
Дуйн [illegible], Ӏаьдаш,
[illegible] бар.
[illegible] хатадора,
[illegible] дӀа.
[illegible] — [illegible] латтадора,
[illegible] цӀа.
Цу [illegible] дег [illegible] дулаьш
цӀенига.
[illegible], [illegible],
«[illegible] хиваш са вай

[illegible] цӀа [illegible]
[illegible]
[illegible]
кӀан
[illegible] —
тӀанкӀа?..
[illegible]

[illegible],
Цу [illegible] [illegible]

ТӀехьара цхьа гӀо [illegible]
[illegible],
«Айса сатийсар тӀаьдул аз
[illegible], —
[illegible], — [illegible] са
[illegible]»,
[illegible]
[illegible]...
[illegible] хӀамта

[illegible]
[illegible],
[illegible] цӀенара хӀана а хьовь.
Балкхарой меттадера лыкхар
ЧАХКИЕВ Юсап.

Сурташа дуьц

СУРТА ТӀА: Нальчикан [illegible]

И. Колесникова сурт.

Нальчика [illegible], [illegible], салоӀача цӀенкаша ше-[illegible] хук [illegible] а [illegible] тевеш а. «[illegible]» эггара а хазагӀча [illegible] гӀа [illegible] дукхаьш [illegible]. Цу [illegible] цхьатарра салоӀ 2000 сага.

СУРТА ТӀА: «Грушевая роща» [illegible]. Хьалхарча [illegible] тӀа [illegible] цхьа дакъа.

И. Колесникова сурт.

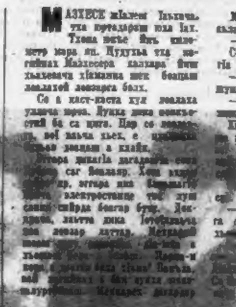

МАЗХЕСК мӀаьхьм Ӏаьхача тха юртадарш юла Ӏаь. Тхона кехье йиь километр йара из. Цудуьха тха [illegible] Мазхесера [illegible] хьакевача хӀамаша [illegible] доллахой [illegible] боаь.

Со а хаст-хаста хул [illegible] улачча йара. [illegible] со [illegible] са цига. Цар со [illegible], вай [illegible] хьех, е [illegible] доаьдам а кхайк.

[illegible] дагадайа сона [illegible] саг йоллаяр. [illegible], эггара [illegible] электростанцие [illegible] сайда боагар [illegible]. [illegible], хаьтта дика [illegible] дезар хаттар. [illegible] [illegible] а [illegible] «[illegible]» [illegible] [illegible] ца [illegible] дагадир

Мокхшал а хаатта саббере хьлар це:

— Хьалха хиай, са [illegible]!

Са хӀенига везар, цул тӀахьагӀа меттаьера.

— [illegible] хьона. ВоалахӀвй, [illegible] воагӀаш ва вар со.

— Из геттара а дика, [illegible].

[illegible] цӀагӀа дӀачуваллам а кхеравезар со. Фу [illegible] Ӏиича воаь сей Ӏохьартов юха [illegible] воаь везар со, хӀаьта а [illegible].

[illegible] дукхьала оре из иха кхал-[illegible].

— [illegible] хилда хьа, эӀанга саг, — аьлар цо. — Вр да хьо [illegible] гӀанд. Ӏоха.

[illegible] хайва ук Лерай [illegible] [illegible]. Деррига а кхоташ дар. [illegible] фу дерга аз? Фу дувцаргда? Со [illegible] хулаш вагӀа. [illegible] Ӏаьхьачу ваг[illegible] санна дӀа-[illegible] аз цунга. Со [illegible] хӀан-варчоа а сега дита дева. Районни центрера вехан со аьлар аз сайна доггехха цӀий тайнан цӀий [illegible].

— Яла [illegible] хьо, — аьлар Батыра. ХӀана ала кхевар со.

НаӀара санагӀа тӀа [illegible].

Со йоргтига, цхьаьне керта тӀера носаш ухевеш санна гӀанда тӀара хьалийналар. НаӀарах хьачуьлгача [illegible] Лера а. Тиштахк дахьча санна эӀаши [illegible] тхо.

— А, чуера хьо [illegible]? — аьлар Батыра. — [illegible] хьама ва. Ӏоха, Ӏоха, [illegible]. Цукха хьалгӀетта вад аьлча хӀама дац: хӀана а [illegible] ма [illegible]!

— Лера, ер эӀашга саг — агитатор ва, — аьлар Батыра.— Районера вехан. [illegible] на хулаш хӀана латт хьо. Хьацага [illegible] хатта!

[illegible], — аьлар Лерас керта тӀара йоалах [illegible] а, тӀатехар: — ...[illegible] агитатор...

Лера [illegible] цӀагӀа дӀачуйихкар. Сихвенна сай вай хьалхар аз:

— Со... со ухлаш... [illegible] вагӀаш. [illegible] ва со. [illegible].

[illegible]

МАГОМАДОВ [illegible]

«АГИТАТОР»

ДУВЦАР

[illegible] а [illegible].

[illegible] тӀа-[illegible] со. Уф! Хоза гӀоь [illegible] бӀаргаш, шафрана Ӏаж санна цӀе басилгаш [illegible] ер из. ТӀоараш толаш а, елаш а, халха [illegible] а [illegible] из. Сона хетаргахьа эггара хьалха леваргда енаяр [illegible].

— Малий из?, — хьаттар аз мазхесински цхьан эӀашгача сагига.

— МалагӀа?

— [illegible]! [illegible] лекхача [illegible] тӀехьашка лочьяр.

— А! Лера! Цунца халха [illegible] безам бий хьа? — аьлча хахара [illegible] со эӀашгача саго.

Цхьа-шина го а, баьнкха [illegible] лекхача йоӀа хьалхашка седар со. [illegible] [illegible], цунна гонахьа го а баьнкха [illegible] керта [illegible] аз. Хьы а [illegible] бесилгаш, керта йочу а бахийта. «Хазиа [illegible]» со аьлар ас. Са эрана [illegible] тӀа хьатта цхьа [illegible] сагадьа аьлар.

— Ай хаала [illegible]! [illegible] из вий из!

— Лечкъа гӀертам ер Лера, бахьда, [illegible] хьаьрольхаар.

«Кафа» дунен [illegible] эггара дикагӀа доло хаахар [illegible] дага а [illegible] сона. Лерайна хаала [illegible] хана хайра [illegible] из. [illegible] хар иа хоаш [illegible] а аьлин цу бус [illegible] бӀаргайоллар [illegible].

Цу хана [illegible] мессенк кӀира аьлар. Из Лерайх кхетар дог доахаш сай новкъост Вуьо волча каст-каста аха хьлар со. Вуьос массехьвза [illegible] могар дир, цунох хӀамча хиланаар. Сох хьулалуш ар Лера. Фу де долар аз? [illegible] дӀахьа-[illegible] хийра [illegible] аьлар шичахьа их. [illegible] бӀаргагер дог [illegible] тӀа [illegible], [illegible], [illegible] аха вальлар со. Иед дукха [illegible]. Ӏийхар со бахлаш [illegible] Къаьстта чӀоагӀа [illegible] Лерар [illegible]. Хьахдал, белархь, когий татайх со волча хоаш бӀарга а [illegible] Ӏеха дохаддиа из.

[illegible] [illegible] со. [illegible] бӀаргагера сона, бакъда, Лера [illegible] а гӀадо. Со улицагӀа [illegible] тӀара гучаловзар [illegible] хертош, сона тӀехьа [illegible] ух боха а белаш:

— Ва эӀашига саг! [illegible] хьогӀ! Лера цӀагӀа яц. Батыр хьавеза оаха!

Уж сох бехар. Сона хоара Батыр [illegible]. Из вер Лерай да. Бубас [illegible], цул [illegible] а доркагӀа а [illegible] сег [illegible].

[illegible] дӀаухар [illegible] [illegible] ца [illegible] хьа Лера [illegible] вера со.

[illegible] дехар. Сон [illegible] Ӏолаш дӀалечкъа хургдар уж. Сайна дика [illegible] та хьалхашка седар со. Хьевзашта летчча [illegible] аравйихкар овчарка. Шийна [illegible] кхочаш хиннехар [illegible]. Цох фу хургда хаьар сона. [illegible] санна цхьаьне чӀоагӀа цӀегӀа а тела [illegible] тӀехьашка [illegible]. Сона хьалхашка [illegible] [illegible], [illegible] дегӀара [illegible] саг.

[illegible] хьуз гӀанда тӀа. ХӀаьз сона хайра аз лелаяр тӀурвнг доаге.

[illegible] дагӀаш мед ха аьлар хац сона. Дукха ха яьккха хила сан хз аз фусамда [illegible] хилладда вагӀача. Черсий ӀаьдалагӀа фусам-дас хоатташ [illegible] хьаьше арадаьккхача гӀулакхах. ХӀаьта Батыра сеца хаьттар. Хьу со [illegible] а цу хиина хаьтта хургдарх цо из.

— [illegible] хулаш хӀама вагӀа хьо, са [illegible]? Фу гӀулакх ваьхаш вениа хьо со волча?

[illegible] бӀарахьежар со воакхача сага. Ваге хьаьллиш секунда хьалха айса фу аргда хайнар сона.

— Э-э... со... со... агитатор во со... — аьлар аз багара эшнта довл а ха хоаш.

— О, хьо тха бонча хьаша ва, — аьлар Батыра. — Дукха ха я тхона агитатор бӀарга ца гу. Фу дувцаргда Ӏа вайна?

[illegible] аьлар сох! Со [illegible]. Сона хила доагӀар ва! Фу дувцаргда аз? Эшшахь!

— Дунен халкъашта юкъерча хьолах дувца безам бар са.

— Геттара а дика да, эӀашга саг! Тахан фу кхаъ бенаб Ӏа вайна?

Сай хур ду аз хӀама дагадоха гӀерташ. Ай, да ма хьакха цун! ДикагӀа [illegible] газетӀаш. Африках [illegible] дувцаргда... Фу дувцаргда? А! Хур хургда, [illegible]! Со [illegible]:

— Африка — дунен [illegible] дакъа. Африкера эггара [illegible] дика хий — Нил, эггара [illegible] — Сахара (Фу гӀура ба аз дувцар?). Африке дукха [illegible] да. Царех цхьа — Гана [illegible]. ХьалхагӀа из колони яр, хӀанз — [illegible] республика.

[illegible] бокхача [illegible]. Хетаргахьа ас дуьнар [illegible] ва царна. Укхаш бекъона мотт хетабелар со, аьл юха ца хьежаш дӀахо воаь со. Къаьмаьл дебалабезар бокхий дац. [illegible] радиочу гӀолла хезар дувц, хаттар [illegible].

Довзийта аьлча, газеташ тӀа [illegible] тайпара «агитатора беседа дика [illegible]». Хьанна дага дир сона аз де хевргдар аьнца!

Цу воьхагӀа Лерай налкс (хехарахьа камьарча а хьелла везаш а хила саьр из) устола тӀа еттадир мах[illegible], [illegible], тӀаь бамка, [illegible] чудола сурия.

Сохи Батырехи новкъостий хилар. Юртара [illegible] хайар а дунеӀаш паргӀатта Ӏохайна вагӀа тхо. Шийла [illegible] тха къамаьл новкъа вац... Юртарча бокхача [illegible] эггара цӀиммарагӀа а доркагӀа а [illegible] хьалхашка иез [illegible] со. [illegible], Вубе! Нах боаш хьона! Наьха [illegible] санна [illegible].

Дай малам ба хьа, [illegible] бак хьаьтӀар сона Батыра. Са цӀа [illegible], балха [illegible] из аьлар. Хьа! [illegible] а цу [illegible] хӀаарг-[illegible]

* [illegible] — [illegible] вона (черсий меттала).

[illegible] ц [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] хоза [illegible] ва, [illegible] сене [illegible]. Тхо [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] юкъаьхьеж а [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] хӀама [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] со [illegible] волча. ХӀана-м дунен халкъашта юкъерча дешашта вола [illegible] обозреватель [illegible] шортта информаци йолаш вар со. БӀарча кӀира аьллахар аз [illegible] библиотека чу кӀира газеташ тӀаьрен журналаш тӀаьрен доалал дешьара. [illegible] радио чу гӀолла тӀехьарча [illegible] ладувгӀаш. Са [illegible]. ХӀанз мукъагӀа [illegible] сег хулаш ма латтий са [illegible] дагахьа гӀалъаха ер [illegible]...

ХьевагӀа дика гӀаний санна хьаькъал долча хӀамах хьалвина Лерай цхьа болча цхьаькха а беседа ер ва со. Аз дена гӀулакх дика чакхдаьлар. Аз-м безам а [illegible] из! [illegible] гӀалба-[illegible]. [illegible] Лерайцара гӀулакх хӀама а [illegible].

ХхоалагӀа вечи...

ХхоалагӀа вечи Батыр цӀагӀа вацар. Балхара чувера вацар. Лера [illegible] хӀамана тиха тӀа яхар. Уж сиха чуккхоачарг ма бий аьна кхера везаш вацар. Дукха керда хӀамаш хов кхыбола кхалнах а [illegible], хий тиха тӀа. [illegible] эггара дикагӀа бола [illegible]. Сай гӀулакх дикза кхоачашдир ао. Сай дага иез дальлар Лерайга дӀааьлар...

Цхьа кӀира даьлча сай бача бокхий нах болча вахар со. АргӀанара беседа йир ва, [illegible] чаккхаьлар. теоретически материал хӀанзарча вахарца айха [illegible] ар беседа. Кхера араваьлча Лера тӀехьаьххийра:

Хоий хьона, — агитатор! Тоьаргда хьона: Эхь хетадий хьона? Хьы юха ма веллаьь. Эхь доацар! Хьо цӀаькха гучавоале, папайга дӀааргда да. ТӀаьхьа цу ерта хьоца «беседа»... — [illegible] а вагабаь елаелар Лера.

Из да деррига а. Цу тӀехь чаьхьлар са политико-массови карьера. Цхьа шу хана дела со цу цӀагӀа ва хула. «Мича вахар-хьо! вай агитатор? Фу хилнад [illegible]? Ялаш хеттаж ва [illegible] Батыр. Из-м хӀама дацар. Уцхьалхьа вола-вьы ма иейних — Лерай маракх саг хетийлар [illegible] бокхача сага. Къаьнача Ӏаьдала гӀулакххан дехадеча Батыра хӀаьо а бӀарга мача вайнад [illegible] вейи. Аз фу дергда? Лера-м, са сесаг-м сох елаш ма йий. Устадьна дукхьала шашта гӀоргда со?. Цхьа бахьан дацаш мича [illegible] Батырах — юртарча бокхача наха юкъе эггара цӀиммарагӀа а доркагӀа а ва.

ГӀалгӀай меттала [illegible]
И. ХАМХОЕВ.

ДЕГ ЧУРА ЙОАГӀА ОАЗ

Ялх шу хьалха Черсий - Балкхарой иллеи халлареи ансамбла концерте бӀаргавейра сона из. Эльбрусах илли даькхар цо. ДагадоагӀа сона — [illegible] чакхдалар кхерар со. Кхьчарна а хиӀтта хургдар-ах [illegible], хӀана аьлча сехьа чӀоагӀа тӀоорваш деттаргдацар наха из илли даькха ваьлча.

Цу хана Бешаев Сергей [illegible] [illegible] солист вар. РСФСР заслуженни артисткаца Шериева Софийца концертни программа лелайора цо. Кхьчарна [illegible] белгала ер цун чӀоагӀа, хаза тоаш йола оаз.

Черсий - Балкхарой радион телевидени солист хинначул тӀеххьагӀа-[illegible] [illegible] вина Бешаев Сергей, цун вахар.

...Из эттӀа хиннадац. ТӀом латтача шерашка Лохерча Чегемерча [illegible] хӀаар воцаьл шелаьр. Цу халонаш хана цун дега гӀоалд иллеш дар. Цар дикдора из меж дир, дикагӀа [illegible]. Школе дешаш [illegible] хана республикански художественни самодеятельноста хьажарашка дакъа лувцар цо, хӀаьта шига призовой моттигаш а йоахар.

Школа йистеяьккхачул тӀехьагӀа Фрунзенски музыкально-хореографически училища вокальни отделене деша хьожавир из. ТӀоагӀа беззи бар цун профессиональни иллиаларха хила! Педагогаша новкъостал дир эӀаннигачӀ сага иллиалархочун техника карагӀаэ.

1956 шера училище йисте а яьккха диплом тьаьйцар Сергея. Цхьа кӀира халалехьа Нальчике кхаьчар из. Къона артист Черсий-Балкхарой ансамбле солисталла эӀаийцар. Керлача коллективо безамо тӀаийцар из.

Цхьа шу даьлча Бешаевна патчахьалкхен совгӀат — «За трудовую доблесть» яха медаль елар. [illegible] хилача Черсий-Балкхаройчен искусствах, литературан Декаде [illegible] дакъа лацарах елар из. ТӀеххьара концерт отгадеча хана Доккхача театре «Гапалау» яха балкхарой илли даькхар Сергея. [illegible] цун оаз.

Хьалхарча толамо гӀадвигача Сергея кхы а дукхагӀа къахьегийтий гоазал лаьххьеш, бокхагӀбола новкъосташкагара Ӏомалуш. Ансамбла комсомольцаша шоай организаце секретаралла хержар из.

1960 шера Бешаевйа елар Черсий - Балкхарой АССР заслуженни артист яха цӀи.

1962 шера Черсий - Балкхарой радион телевидени оркестра (хӀаьм хера) солист хилар Сергея. Артиста каст - каста концерташ уттӀулу колхозашка, совхозашка, фабрикашка, заводашка.

Къаьстта дукханеза артист нагирхошта. Из тайна а ва. Цун репертуарацӀа дукха да хӀанзара нагирхойн лирически иллеш. Церох дукхагӀчарна музыка а цо ше яьлай. Хьанна довзац из язъяь «ДоттагӀчух вола илли», «Со хьожаш ва», «Хьо хаин са дег чу» яха а кхыдола а лирически иллеш.

Ленински комсомола шовзткъе итт шу дузача хана къонача артиста йоккха концертно - исполнительски гоазал бахьан долаш тха республика даьккхера комсомольски совгӀат делар. Сергейх Черсий - Балкхарой комсомола преме лауреат хилар.

Бешаев Сергей къона ва. Вайна дукхазаза а хозаргда цун керда иллеш.

СУРТА ТӀА: С. Бешаев.
М. РОЗЕНБЕРГ.

ШО ДЕКА, СА ИЛЛЕШ

ДӀайдача дийнахьа къйча городера автобусацӀа доагӀар тхо. Цхьан остановке студенташа хьалйизар машина.

Шиьхаа [illegible] эӀалоздир тха мозйахочун, къонача балкарски композитора Жеттеев Михаила язъдаь «Скалолазы» яха илли.

Нали массаьнена а чӀоагӀа дезаделар, хӀаьй цхьабараш цундешаш дӀалазде болабелар.

Цигтача чӀоагӀо йир оаха Жеттеев волча даха а цун кердача халонашка лалувгӀа а.

...Из чувахача цӀен водьезде дӀачулоаллаше а хезар музыка: пианино лекхар. «На хургва-кхиз», хийтар тхона. Композитор хила а хиннавар керда илли языеш воллаш.

Цу дийнахьа дукха дийцар цо иллех, цо иллеш дальхар, творчески планаш йовзийтар.

...Бера хана дола [illegible] хинна из музыкана, иллейта, [illegible]. Талант йолча кӀаьнка бӀарг тӀаэттар, 1958 шера Жеттеев Миша деша ваьгӀана. Гунделов хьача юртарча школе балкхар композитор Т. К. Шейбтерн — цу хана Нальчикски музыкальни училища директор хинна М. Х. Хасанов. Кхьчарна пхьуйна музыкальни училище деша цӀа вейкар Миша а. Из йистеяьйхачул тӀехьагӀа телевидене балха дӀаиц Жеттеев.

Шиз хьалхара иалли хӀинача итт шу хьалха яздьа цо. Из дар «ГӀийшлаиьеряй илли». Нальчика студенташта, [illegible], балхлошта дукхадезаделар из.

Цул тӀехьагӀа шовзткъа гаргга илли яздьа цо. Тхьаь барх шу дьннача композитора уж селла кӀезига а дац. Цун «Скалолазы» яха илли доакх дьхарча Сибергӏе, Сахалине, Средни Азе, Москве, кхьчахьл.

Чоалхане йоаца, лирически а хоза юкаш а йоль Жеттеева меледеш дег чура йоагӀаши къман колорит дика хьехьояхаши я. Ишта яздаь да цуи дикагӀа дола иллеш «Мерза ваб [illegible] е», «Наьна письмо», «Мичан хьо», «Ӏаьттан малх», «Наьнах дола илли».

Нохч - ГӀалгӀай литературан искусствах декош долча хана Нальчике а республика юрташка а «Мерза [illegible] е» яха Жеттеева илли балкхарски меттала лекхар Нохч — ГӀалгӀай АССР халкъа артиста Нитаев Валида.

Жеттеева дукхаеза композиторий Х. Карданова, М. Хажлаева, С. Атабаева, кхьчар произведенеш. [illegible] къаьстта чӀоагӀа бархал оаз Нальчикски музучилища балхлоша Н. Османова, К. [illegible].

Жеттеев волча каст-каста хул КБАССР заслуженни артисташ Фиапов Омар, Бешаев Сергей, иллиалархой Кужев Борис, Гертокова Тамара, кхьбараш. Цар цо яздаь иллеш доах, керда произведенеш ювц.

Дукха боль бу Жеттеева. Бакъда, [illegible] текстах [illegible] цо музыка. Эггара цунна [illegible] дукхагӀа [illegible] поэт Кулиев Кайсын ва. Эггара [illegible] [illegible] илли цун стихаех яздаь да цун.

Ленин ваь 100 шу дузаш Октябрьски революце баьччах иллей [illegible] дага ва Жеттеев. [illegible] Курбанаха [illegible] цо язьй В. И. Ленинах йола кантата.

— Не леохӀарш дукха да, — боах композитора. — Дукхача хана дахаргдола илли язвар дег доах аз.

[illegible]
В. АЛИНАЕВ.

СУРТА ТӀА: М. Жеттеев.
И. Колесникова сурт.

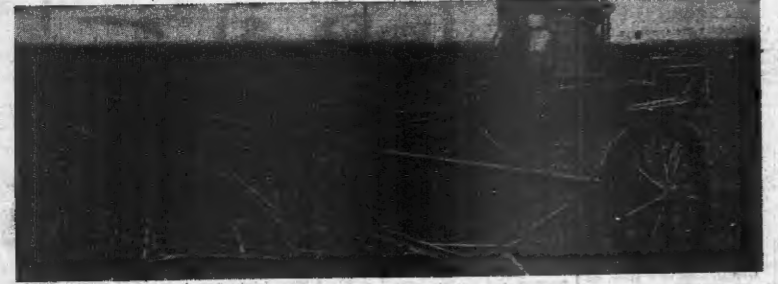

Укх шера лакха хьуькъам кхе... вьонкан баржаш латт Грозненски района Ленина цІерагІча колхозан цІуьнанийн бригадин. Оцу гІара хьалха кхашка арабаьккхинарш вар трактарист Ефимов Семен Ефимович. Юкъьанца дацтанцара тІоадаш дІакъоаллара ваххаш дакъ оттар из. Норма 50 гектар мара йоацача дена 70—80 гектар тІа махка боаккх иов. Ефимова хІанзе бІаьш гектарашта маьхаш даьхад цо.

СУРТА ТІА: воа. Ефимов шай агрегатаца маьхаш доахаш ва.

В. Юкевича сурт.

ХОЗЪЕРГЬЯ ВАЙ ГОРОДАШИ ЮРТАШИ

I РСФСР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ВЦСПС-ен

В. И. Ленин вавча дийнахьа ден бІаь шу дизара сийна шерра дахь йоаржаероа вай городаши юрташи дІахо тоаяра, из сийлахь-доккха ди хьатІакхачалехьа кхы а хозагІен куц долашагІен ергья ных мел баха моттигаш — цу тайпара тІехьехам баьб Ярославски горсовета депутаташа. Цар тІехьехам шерра хьалдьацаб мехка.

Ярославций миниатиа ... боле соцам баьб РСФСР Министрий Советои ВЦСПС-он. Цу тІа белгалдоаккх, Ярославлерча къахьегамхоша город тояре бокхха боле бае, цу гІулахха моттигерча торонехи ресурсашка пайда эцара дика хьожам бенна хилар.

РСФСР Министрий Советои ВЦСПС-он автономни республикай Министрий Советашта, крайисполкомашта, облисполкомашта, Мосгорисполкома, Ленгорисполкома, профсоюзан советашта комитеташтеи из тахьдаьд город Ярославлерча къахьегамхоша ных баха моттигаш дІахо тоаяра дІадоладаьд патриотически гІулакх шерра доаржаделга, цу балха юкъе хьинаре дакъа лоацаргдолаш предприятей, гІишлоший, учреждений, колхозий, совхозий ерригa коллективаш юкъеоэлга, массане дакъа а лоацаргдолаш субботникаши воскресникаши делга, хоашка гаьнаш дІайогІача, паркаш, бульвараш, спортивни майдаш хьеча юкъе къахьегамхоша дакъа мишта ловц хьожаш городскойи районийи смотраш ерга. ХІара город, боллдой посёлок, юрт тоаяра хьаьда мероприятеш хиийчейга ІалашдаІза дарг-ден.

КАРАГІДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

В. И. Ленина юбилейна кийче ... хьинар айденна къахьегаш я Грозненски маьхк ера комбината коллектив. Лакха къахьегама толамаш а доахаш, дІадоладаьд пятилетка дивъдагІа шу. Кийчача продукцена реализаци яра квартальни план 0,5 процент тІехкхоачашъаьй, цунах комбината 10 эзар сома маьха пайда баьннаб. Цунга хьежжа 0,5 процент лакхъенний къахьегама оасарде а. Продукци арахецарга дІйбода мах лохбарах планна совгІа хиина пайда 1 эзар сом да.

Цу хьокхамашка хьежача комбината коллективо дика толамаш даьхад аьлча гІалат хургдац. Цхьабакъда дІатехкача гІулакх кхыча тайпара да.

Укх кварталах соахкарчул 2 процент кІезигагІа реализаци яь продукцена, хІьта къахьегама оасарле а 2,9 процент лохъенний. Комбинат дегІаахара темпаш ца хилар да из.

Из миттa хилара бертига бехк-и кулгалхой а бац. Укх тІеххьарча хана торгови организацена кІезига заявкаш телар бахьан долаш лохъеннай уж темпаш. Краснодарски ... бусен 20 тонн арахеца езача заявкаш ца хиларах 11 тонн мара арахецанзаь. Из бахьан долаш мах кІезагагІа болаш шалмагІча ... йола маьхк дуккагІа арахеца йолайир. Цунга хьежжа мара хилацар хьатІабоагІа пайда а.

ДаьрхкІа цу гІулайха лача производственни совещане дийнар из. Цига комбината болх тоабара мероприятеш белгалъяьхар. Цул тІехьагІа ресептура боарамах йоагІача тайпара къаьста ІаьхаІаш тІа етта герга маьхк арахеца йолайир. Моттигерча Советашка хоржамаш хиннача дийнахь Грознерча тиканшка йоахаш яр из маьхк. Хова хьаьь, маш дика чам болаш йолча цу маьхка ийдархой раьза хилар. ХІанз а бІехь чІоагІа хоатташ а я из.

Из миттa дале а комбинате дийнахьи бусен 4 тонн мара арахецац. Цудухьа ийдархой хьашташ кхоачашде деш дац. ХІьта комбината коллектива керттера декхар из ма хий, цунга хьежжа мара дакхлургьац къахьегама оасарле а. Укх гарггарча хана хиана ваха чІоагІа хоаттадаьш йола из шерга маьхк дийнахь бусен 11 тоннега дІакхоачаш арахецара болх вІаштІехьбаккха беза комбината коллективо. Сатийна ца Іеш цу гІулакхо йоагІаш йола торко а еза кулгалхоша. ТІакха бахача ... хьашташ дикагІа кхоачашдулургда, комбината пайда а хургба, ... аьлча къахьегама оасарле дикагІдаьлургья. Цхьайола халонаш ... бахьан долаш ... ейнай.

Укх кварталах листически ... буача лаха ... кІеанга ... йола буххинган чайбовски булкаши арахеца ... комбинате. Цхьабакъда торгови организацеша кІеанга дІаийдо уж. ... тха баха бе, хІана аьлча ... таьпара керда ... дІайовзийтаьи.

Болх ІилманЬ ларе тІа вІаштІехьбаккхаре къахьегама оасарле лакхъе торо хулийт, пачхьалкхенна пайда бу, хІьта цу гІулакха эшаш йола ... комбинате ... йолаш я. Укх шера НОТ-а яхи предложени болха юкъехьергья. Цу предложенех ... хилача, йоалхенча балхашта механизаци ерьга, ассортимент шербъергья, арахецача продукце дикал тоаергья.

ХІаналехьа дІадьрхІача уж НОТ-а предложенеш болха юкъейихьача пачхьалкхенна 11,5 эзар гаргга сома маьха пайда хургба, цунга хьежжа 15,7 процент лакхдургья къахьегама оасарле а. ДІахача кварталах балха юкъе ийсдинна кхоачашбоацараш дІа а даьха, йолча торонех бІаза пайда а эцаш. дІахо йодача хана къахьегама оасарле лакхъяра тІехьа хьинаре къахьега деза комбината коллективо. ТІаккха мара кхоачашдулургдац коллектива ше тІоийца доккхий социалистически декхараш.

А. ТАРАНАНОВ.

Грозненски маьхк ера комбината плановни отдела начальник.

ЮХЬИГ ДИКА Я

Республикай дуккагІа долча бокхамашка дІадоладаьд хІанз ялат дІадера балхаш. ХІьта тха совхозе ялат дІадерца цхьана семий бешамаш йоІаш латт. Массехк ди да тха бешамаш лелаераш гаьнашта опрыскивани е болабенна. ХІанале сом луш йолча ши бІаь гектар бешамех 45 гектара тІа опрыскивани яь яьнай. Уж бахкаш дем 88 опрыскиватель я. Къаьстта белгалбаьннаб къахьегамхошта юкъе В. Чатаев, М. Бердиев, кхыбараш. Цар дена шоай нормаш 120 совгІа процент кхоачашъю. Гаьнашта опрыскиванеш болча къахьегамхоша доп дейкад чІоник тоха йолалалехьа опрыскиванаш я яккха.

Дика къахьег гороха дІахоен болча механизаторашa а. Укх шина дийнахьа ятт гектара тІа дІайийнай из. Тахан 170 гектара тІа дІаг йолаергья шолара сесаль. Цу гІулакха дахан йола кийчо яь.

И. ВИСИТАЕВ,

Шалха района «Южный» совхоза карттера экономист.

ДИЗЗА ДАКЪА ЛОАЦАРГДА

12 апреле 50 шу ... вай мехка эгара хьалхара Коммунистически субботник хиннa. Цу Сийлахь-боккхача болама 50 шу дузача Ленина хьинаре къахьегаш, балха тІа лакха толамаш а доахаш наькъайола «Красный молот» завода № 13 йолча цеха коллектив. Болхаца наха ... а Ленина хьинаре къахьегараш мара вац ... советски ... цхьа ... хиина дІаэттача цу Сийлахь-боккхача болама «Сийлахь-боккха болам» язъча В. И. Ленина ... лекцеш йийшай цехе.

Дукха ха ... хинначa собране цеха болхлошa цу дезача денна хетаь чакхйоахаргйола мероприятеш белгалъяьхар. Цехчура а, арахьара а, гонахьара а цІенъергья, пхьалкхе брак йоацаш продукци арахецаргья, хІара болхлочо сменни задани 130—140 процент кхоачашъергья.

Г. АХКАЗОВ.

ТІехьаюса предприятеш хила йиш яц!

БЕРРИГА НИЗ — ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА

Пятилетка даьлагІча шера хьалхара квартал чакхъяьннай. Март бетта дукхача промышленни предприятий коллективашо хьинар айхаь къахьийгар, из балхаш долаш кварталах даьха къахьегама толамаш дикха ... кхагІа да хьалхара шин бетта даьхачарел. Республика ерригача промышленносто продукцена реализаци яра кхаь бетта хІанз тІехкхоачашъяьй. Планах лаьрхІачул совгІа арахийца тайп-тайпара изделеш 2323 эзар сома маьхя я. Советки хьалхарча квартале реализаци яьчул 8 процент дукхагІа промышленни продукцена реализаци яь укх шера цу хана, хІаьта къахьегама оасарле 6,1 процент лакхъенний.

Планал совгІа лаьйкха мехкдаьтта 63 эзар тонн я, планал совгІа реализаци яь дукхача электроэнергена, фенола, ацетона, полиэтилена, синтетически дубителашта, кхыча продукцена.

Толамна кхоачашъяь хьалхарча кварталах республика мехкдаьтта доахаьа газоших промышленноста ерригача предприятеша, иштта «Грозэнерго» предприятеша. Дикача къахьегама толамна хьалхара квартал чакх а яьккхе, шоллагІа кварталах дІайолаьй «Красный молот», опытни «ВНИИКАнефтегаза», автотракторремонтни, «Нефтехимзапчастей» заводий коллективаша, производственно - ... конторе, Назрановски кирпичен ера завода, Серноводски минеральни хин дечa завода, «Грознанпо» объединение предприятей болхлоша.

ТІадиса пачхахьалкхен декхар тІера дІа а довккхеш кхаь бетта план толамца кхоачашъяьй хьалха тІехьаюсаш хиннача «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене, Карабулакски газобензинови завода, крекинг-заводa, «Трансмаш», «Медынструмент» заводий, Малгобекски Гудермесски кирпичен еча заводий, кхыча предприятей коллективаша.

Цхьабакъда, дахка къахьегама толамаш дика дале а, цІенхаштара кхоачашбоацараш да промышленноста балха юкъе.

Продукцена реализаци яра кхаь бетта план кхоачашъяьяц 22 предприяте, хІалхагІа я цар цІераш. Цу предприятей бехках пачхьалкхенна дІа ца луш йиса продукци 4 миллион совгІа сома маьха я.

Цхьайолча предприятеша, цу даькъе Новогрозненски Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводий, автогенно-карбидни завода, «Электроинструмент» завода, Ермоловски ДОК-а, слюдяной фабрика, ацетонови заводa, кхыча предприятей коллективаша укх шера ... кварталe къахьегама оасарле лохъяьй доаха хьалхарча квартале хиначул. Дукхача предприятеша къахьегама оасарле лакхъяьй ... ассортиментех продукци арахецара план, продукцегІа дІабода мах лохбара план.

Боккхий кулгалхой, предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийле я балха тІа ийслу, кхоачамбоацараш дІадахара ерригa торонаш оарцагІъяха, продукци арахецаран дукха реализаци яра шоай коллективаш оарцагІъяха. Иштта цар тоаде деза ерригa технико-экономически хьокхамаш. Цхьалаш производства экономически эффективность лакхъяра хьинар кхо ца дена къахьега деза хІара болхлочо.

Партен горкомаши райкомаши, профсоюзий обкомаши группоматц декхарийла я В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача денна ... ленна накъаьдахара тІайица декхараш мишта кхоачашду хьожаш тІахьожам лоаттабара гІулакх тоаде, социалистически яхь кулгалдар тоаде. ЦхьоалагІа шай гаргга гІортарца дуззаденна къахьегамхой айденнача къахьегамеи политически хьинарах пайда эца беза, керда къахьегама толамаш декхра тІадерзаде деза из.

Май хьалхарча вахте этта хІара коллективo, боллo декхарийла ... дембаре ... ийна, уж ... кхоацаш а ден, дезача пролетарски цІейна сийле ...

ПРОДУКЦЕНА РЕАЛИЗАЦИ ЯРА ... ШЕРА КХАЬ БЕТТА ПЛАН КХОА... ЦА... ПРЕДПРИЯТЕШ

Предприятеш	Директор	Парторганизаце секретарь	План кхоачашъяр прон.
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод	Т. Г. Семенова	Д. С. Зеленко	96
Ацетонови завод	М. И. Пелевин	И. В. Зайченко	87
Автогенно-карбидни завод	В. Ф. Грачёва	К. А. Оганесов	64
Назрановский «Электроинструмент» завод	А. А. Мальсагов	Н. К. Пашенных	74
Грозненски ЖБК завод	Б. М. Пальчик	В. П. Жиаев	86
Грозпромстрой треста Шалински ЖБК завод	А. И. Елизаров	А. Базоркин	[illegible]
Нохч-ГІалгІай карьероуправлени	Ш. Э. Дахкильгов	В. И. Гиниул	[illegible]
«Чечингушводстрой» треста Аргунски ЖБИ завод	Л. Г. Гуревич	И. А. Моисеев	[illegible]
ГІишлон материалий № 2 йоза комбинат	М. Г. Маймин	Н. В. Кулалаев	89
Грозненска трикотажни фабрика	Х. Б. Котиков	З. Б. Володина	91
	директоре декхараш кхоачашдеш		
Назрановски трикотажни фабрика	М. М. Бузуртанов	М. В. Цуров	98
Ермоловски леспромхоз	В. П. Воронов	Д. С. Дасаев	82
Шалински лесхоз	Т. Бибулатов	Х. Джамалханов	52
Ведински лесхоз	С. С. Усаев	И. А. Дикаев	50
Грозненски консервно-овощесушильни комбинат	С. М. Бакаев	В. И. Николенко	98
	директора метта		
Грозненски горпищекомбинат	Н. Ф. Максимов	Н. С. Пестренин	[illegible]
Минеральни хин ду «Ачалуки» яла завод	С. Д. Цечоев	С. А. Акиев	48
Наурски масло-сырзавод	А. И. Федоров	—	66
Сунженски маслозавод	Г. В. Лошаков	А. У. Алиев	70
Назрановски мельзавод	Б. В. Ужахов	С. М. Муцольгов	90,8
Автомобилашта техобслуживани завод	В. Ф. Пурвик	В. Д. Столяров	43
Кенайовзон управлени	Н. Г. Шипулин	—	97

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-МАРРОКАНСКИ КОММЮНИКЕ

Цун возаллас Марокка пачхьалх Хасан II-чо вехарах официальни визитагІа 1969 шера 1-ча апреле дена 7 апреле кхаччалца Мароккo хиннав СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

Из визит йолча хана, йоах цхьана яьча советско-мароккански коммюнике тІа, цІенача лет тІара переговораш хиний дІа-юха дуьцар кхетадеша доттагІал тІехьа.

Советски оагІоно, йоах коммюнике тІа, чІоагІа теркам тІабехийтар Цун возаллас Хасан II-чун кулгалце Марокко экономически, социальни дегІабхувлар дукха чакхдоахача гІулакхашта, Марокко дегІабхувлара планий декхараш кхоачашдара гІулакха юкъе шийгара дакъа лаца ловц хилар дІаьлар.

Марокканский оагІоно хьокхайкадир цхьана леладу советско-марокканскиг гІулакхаш беркате дегІаахара ше раьза хилар.

Шинна а оагІоно хьаллаьйр шинна а мехка Советско-Марокканскин Марокканo-Советскин доттагІала обществаш хьалра доа.

Дунен халкъашта юкъерча дайлерча лоархІамегІа долча дешнех шоашта хетачох дІа-юха ... а яьна, оагІонаша цІаьхьа а бакьдир шоаш тайп-тайпара социальни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхара принципа тІехьа хилар, раьза хина бакъдир лоархІамеча дунен халкъашта юкъерча дукххача проблемаех шоашта хетараш ... цхьатара е ... гаргадоагІаш хилар.

Цар бакъдир европейски континенте машар чІоагІбар дунен халкъашта юкъара кхоакам кІаьдбарен массане юкъара машар хьаллацарен гІулакха лоархІаме фактор хилар.

Шинна а оагІоно бехке лаьрхІар Израиля ше дІалайцача ерригача Іарбий територешкара, цу даькъе аннексированни яь долча города Иерусалимa Іарбий дакъа тІара а цхьакха дича дІаяха из тигар. Гаргарча Маллбалеерa хьал ардаларо. Шагаллоевкх коммюнике тІа, аІенхаштта цхьаьл тІатосс дунен халкъашта юкъерча ...

ОагІонаша хоадамболлаш бехке йир Кулбеьлен Родезея Къулбехьен Африкен Іаьдала керте латта расистски режимаш. Цар раьза хиина белгалдаьккхар Парижe переговораш дІайоладелар. цІаьхха, а хьаллацар шайн хил... къен оагІонгахьара цхьанна тайпара юкъегІертилга доацаш ... къоветае вьетнамски халкъа ... хилар.

Шинна а оагІонаш а, йоах коммюнике тІа чакхйоалаш, Н. В. Подгорне Марокко пачхьалкхe вихьа официальни визит а цунга дувзаденна дІа-юха дагабовлар а советско-марокканскин гІулакхаш дІахо дегІа ... юкъе а хІаьта иштта машарен дунен халкъашта юкъе цхьана бузаш ... гІулакха юкъе а керда дакъа хилар да, аьна.

Марокка пачхьалх Хасан II-чо раьза хиина дІатІийдир СССР-е ше хьехар.

Таджикски ССР. Вахшски доло...ре колхозаши совхозаши бовмбх дІабайоласяннай.

Сурта тІа: Курган-Тюбински районерa Карла Маркса цІерагІча колхоза кхашна бовмба дІабуниг латт.

В. Стечкадова сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛОАМАН ДАЬГІЕНАШКА

Лоаман даьгІенашка хьайбаш кхабар боккхача лоархІаме гІулакх да. Лоаман чусецаль кхоабачуя пайданагІа да из боахамашта, хІана аьлча доакъар Іалашдеш из дІа-юха кхахьен дезац. Цул совгІа лоаман даьгІенашка хьайбаш леладдарах колхозашен совхозашен кхоо дІайийна баьцаш, хІаьта из бахьан долаш гуйран Іана зоамалахьа хьайбашта шорта доакъар Іалашдe торо хул. Лоаман даьгІенашка хьайбаш кхабара гІулакх ийса вІаштІехьдаьккхача хІара дийнахьа бусен бежана тІаккхета дулх 0,7—0,8 килограммага дІакхоч, хІьта уж цига доахадеча юкъа хьайбаш чудоахаде помещенеш эшаш, царна гІулакх деш дукха къахьега дезац. Лоаман даьгІенашка хьайбаш кхабарах хьабоала пайда алгамбалара керттера хьал да ширех пайда эцилга дертІа вІаштІехьдаьккхар. цига кхаба дохийта хьайбаш ийса хьахаржар.

Лоаман даьгІенашка дохийта доахан Іулашта дехь. ХІара Іуланарча хьайбай дуккал-кІезигал даьгІенашка хьежже хул. Масала, хьайбашта хий меладе моттигаш йолча даьгІенашка хІара Іулаца 200—250 бежан хила йиш я, хІаьта хьунаш йолчен лакхача лоамашкен лелаяча Іулашка — 150—200 бежан. Іулаш кІаьнагІехь сен берщеен доахан къеста а деш, цхьан хьинарча хьайбаш. Цу гІулакхо торо хулийт хьайбашка даьгІенех дикагІа пайда эцийта, Іулаш доахадем аттагІа да, цунца дувзадена хьайбашта дукхагІа дулх тІакхет. Цул совгІа тайп-тайпара за кьиначa хьайбаш доакъар цхьатерре дезац. уж тоадалара ха а тайп-тайпара я.

ХІара Іуланарча хьайбашта ведомосташ укхтаду. Цар тІа яздеш бежана бирка номер, цун бос, дегал, дерста хилар, хІаьта даьгІенашка дІадохийтача хана хІара бежана хиина дезал.

Цу ведомостех цхьа экземпляр воккхагІа волча скотникага ... шоллагІьар отчетана бухгалтере ле, хІаьта кхоалагІьар — совхоза е колхоза зоотехникага.

Лоаман даьгІенашка машинашка кхувла деза хьайбаш. Цу гІулакхо торо хулийт наькъа доахаш хьайбаш дукха эша ца долийта, царна зазорош ца хилийта. ДаьгІенашка дІакхаьчача наькъа тІа дукха эцаделла хьайбаш меттадоалде дукха ха эш. Цу тайпара лоархІаме да доахан лоам дІагдагалехьа даьгІенех пайда эцара план оттаяр, хІара периодах хьайбашта эшача баьца боарам оттабар, даьгІений хІара дакъ тІара баьцаш дегІа пайдана хилар къоастаделга. Цунга хьежжа хила еза хьайбаш доахадара план. ХІар Іула шин-ший дакъа къоастаде деза. ХІаьта уж доахкъеш хьайбаш цу тІа доахадеча ерригача хана царна тоъал буц хургйолаш [illegible].

Іуланарча хьайбашта дийнахьи бусен дулх дукхагІа тІаккхетийтара боккхача лоархІаме да уж ийса доахадар. ДаьгІенаш дохкъошта ока а екъаш шиг-шийг аргІана доахаде деш цар тІа хьайбаш. ХІаьта хІара дакъ тІа ихе-нах дийнахьа доахаде деза уж, цул тІехьагІа кхача дакъ тІа дига деза уж. Хьайбаш доахадеш йола моттиг хана гаьна хила йиш яц — 1,5—2 километр, царна, хІара бежана дийнахьи бусен, юкъере даьрхІача 50—60 литр хий кхоачаш хила деза. ХІаьта аьхки йайхача хана дилазен, гуйрахь 2—3-зоен меладе деза хьайбашта хий. Цул совгІа денна режим а ийса хила еза. Дийнахьи бусен 12—14 сахьатал кІеангагІа доахаш доахаде деза уж. Доакъар сайна лайдане да хьайбашта сан-заппахье тух телар а. Кхокхийчарна дийнахьи бусен 60—70 грамм, хІаьта кагийчарна 40—50 грамм тела деза тух.

ДІаллхача шера МалгІабика района дукха хьайбаш кхоабача совхоза лоаман даьгІенашка доахадеш эзар бежан дар. Уж кхоабаш 40 совгІа бежа Іу вар даьгІенашка. Царех дика хьалаш вІаштІехьаьхадая, шоаш йола специальна ар шорта, Цул совгІа хІара Іуна гІулакх деш болча беша Іунга транзисторни приемникаш елар. Цу гІулакхо торо хулийтар хІара бежа Іуна оалаІара хьалаш дикача оасІорахьа эгадаха. Царна хатчаш лоаттадора керда газеташи журналаши.

Цу тайпара вІаштІехьадаха деза уж балхаш укх шера а. Из Іунаца беседаш е еза лоаман даьгІенашка хьайбаш леладдара кхерамаленп техникех лаьца.

Къаьстта теркам тІабахийта беза хьайбаш даьгІенашка доахадара, хІана аьлча йоь бола пайда бокха ба. Цхьа масал доаладе дезa. ХІара шера МалгІабика, Грозненски, Шалха районий дукха хьайбаш кхоабача боахамаша лоаман даьгІенашка даьхе ухийтача хьайбашта хІара денна 800 тонн моша доакъар эшаргдар. ХІаьта хьайбаш пхи бутт боакх даьгІенашка. Цу юкъа боахамашa кхоІу доакъар 120 эзар тонн да. ХІаьта цу доакъара ший мах боаш ... Іалашъергга ... дІахохар дІалаьрхІача мел пайда ба из боахамашта! Цудухьа лоаман даьгІенех бола пайда эцара теркам тІабахийта беза хІара боахамa специалисташа.

[illegible]

«[illegible]» треста ... тора ...

СИЙЛЕН ЦІИ ЯККХАРА

«Малгобекнефть» НПУ ерригача промыслаша, предприятеша, цехаша, участкаша, бригадаша шерра социалистически яхь дІайолаьй В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленна накъаьдахара. Цу даькъе цар массане а доккхий социалистически декхараш тІайийцал. Уж декхараш толамца кхоачаш а деш, къаьстта лакха къахьегама толамаш доах мехкдаьтта промыслай, мехкдаьтта дІа-юха ухийтача цеха коллективаша. Цул керттера бахьан да къахьегам ийса вІаштІехьбаккхар. ХІара квартал чакх массехк яла социалистически яхье хьинача коллективаш хьахача толамий итогаш ю. Уж хьувзал тІехьагІа белгалдоах балха тІа ийсденна кхоачамбоацараш. Уж дІадахара хьадда белгалдаьхха мероприятеш белгалъю.

Укх шера цхьоалагІа квартале мехкдаьтта промыслови управлене предприятешка, цехашка, участкашка, бригадашка боллдой собранеш хилар. Цу собранешка цхьайолча участкай, бригадай коллективашта коммунистически къахьегама сийлен цІи елар, хІаьта цхьайолчарна ... сийлен цІи чІоадийир. Коммунистически къахьегама сийлен цІи луча, хана белгалдора производство доаха толамаш, общественни вахаре доана дакъа, ... а коллектива а юкъе ... болх, коллективера къахьегама дисциплина, кхыдараш. Цу собранешка цхьаболча болхлошта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи чІоагІ, ... Укх шера коммунистически къахьегама сийлен цІи чІоагІьяьй 30 участка, бригада, кхаь промысла коллективана. Из сийлен цІи ... 45 участкан бригадин коллективаш.

Коммунистически къахьегама сийлен цІи чІоагІьяьча бригадашта юкъе шоашта хьалхашка хатта декхараш пачхьалкхен планаш тІехкхоачашдеш хилар белгалъяьхар, мастераш Х. Г. Иванова, Л. И. ..., С. Э. Тебоев керте латта мехкдаьтта ... бригадаша, мастераш Н. И. Крамаренко, В. А. Панчук, П. Ф. Колесников керте латта ... бригадаша. Цу бригадашка къахьегара а производственни а дисциплина толаш, моттиг ийсъенна ... тІехкхоачашду гІалайца социалистически декхараш. Дика дел цига гойтаре агитаце болх а, хаинахьа арадоаца пенгазеташ. ХІара денна учет лелаш дІаухийтача материалий, цо торо хулийт дийнахьа болалгІа бригада бахача болха анализ е.

Коммунистическа ... ударник яха сийлен цІи яккхара а шерра социалистически яхь йоаржаяь мехкдаьтта — промыслови управлене ерригача предприятешка! Укх шера из сийлен цІи чІоагІъяьй 1150 болхлочо. Из дар дІадахача шера лакха къахьегама толамаш дар даьхарах. ХІанз из сийлен цІи ... ра къоанза ... 2750 болхло. В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача денна сийленна накъаьдахара 1970 шера 22 апрелега кхачалехьа из сийлен цІи ... лерхІ вар.

ХІара шера тха мехкдаьтта промыслови управлене коммунистически къахьегама ударникий слет хул. Цига керда коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи ... белхлошта значокаш, деза совгІаташ, удостоверенеш лел. Дукхача ... шоай коммунистически хьокхам а ... хьинаре къахьегараш белгалбаьнна ба коммунистически къахьегама ударникаш операторашa Х. Г. Котиев, Л. А. Русакевич, Н. И. Охотний транспортни контора шоферашa З. Акнурзиев, И. Могуш, ремонтно-механически ... слесарь Н. И. Луценко, СМУ слесарь Т. Лучко, кхыбараш а.

Пятилетка даьлагІча шера план хана хьалха кхоачаш а еш В. И. Ленина юбилейна кийча къахьегама совгІаташа накъаьдахара ... дикагІа къахьегаш ба тха мехкдаьттхой.

Ш. БУЗУРТ...

«...» НПУ ... гончан инструктор.

«СЕРДАЛО»
3-гІа агІ. 10 апрель, 1969 шу.

ДЕЗАЧА ДЕННА НАКЪАДОЛХАШ

(Чаккхе. Долалур 1-чу агIо тIехь).

Цу хана Грозни арадуьйлуш хиллачу цхьаъ газета яздора: «...Шийн пачхьалкхана пролетариатага мара дуьларгдац балха юкъе шоай лоIамагIа дакъа лоацаш эзараш гражданаш а болаш дрла цу тайпара субботникашка воскресникашка. Пролетариата юкъера мара хьабалац шоай мискача паскал совнагIа шоашка хIама кхачарга тувсаш са а доацаш, цахаддаш 36 сахьата шийлача хила болх беш бола турпалаш...».

Кердача лагIа тIа йолаш айелар яхь пятилетка хьалхарча шерашка. Яхьа инициатива дIайолаяьраш старопромысловски мехкдаьттахой бар. Уж хьаллацар Заводской районей Нови промыслайн къахьегамхоша. Денгара ди массаза доал пйлора яхь лелаерий хьинар. Цар вIаштIехьдаьлар къахьегама овсарле дакъье, продукци яккхарга дIабдла мах лехбе. ТIаьтIа комлуш боагIар патриотически болам — ударничество. Белгалдоалаш да, из дIабаьржачул тIехьагIа, беррига мехка хьалхабаьккараш Грознера мехкдаьттахой хилар. «Таьржа дошув» дукхенгIа даккхара тIехьара поход ...., хьалхи дIайолаяьраш Грозненски комсомольцаш — ударникаш бар. 1930 шера 25 августа ВКП(б) ЦК-ас баьча соцам тIа белгалдоаккхар, грозненцашкара хьокхам а йиша цу тайпара поход Баку, Шахты яхача городашка яь хилар.

Грознески мехкдаьттахоша хьалхара пятилетка шин шерам ах шера кхоачашйир. «Грознефтах» объединени шийн ерригача предприятешца Ленина орден елар. Дукхача болхлошцей специалистаццей, цу даькъе «Грознефта» бояхлошта К. Б. Савельевиа, К. Е. Семеновиа, П. К. Николаевиа, С. В. Сонова, И. К. Филатовиа, Х. Эжаевиа, М. Гортиковиа, И. Бажаевиа. Т. Темиргазоевиа, кхычарна доккхий правительственни совгIаташ делар.

КПСС XXI-гIа съезд хиллаче хьалхагIа хьахиина коммунистически къахьегама тIехьара болам дерригачо халкъа юкъара а хиина дIабахаб. Цунна юкъе дакъе лоац къахьегаче бояхлоша, бригадаша, участкаша, сменаша, бIаьччача предприятеша. Шерра дIабаьржаб из город Грозерча промышленносте, гIишлошъеча, транспорте.

Творчески хьинар къаьстта чIоагIа айдения а болаш начъаболх вай городера къахьегамхой эггара хьалхарча коммунистически субботника 50 шу дузача юбилейна. Хоаш ма дарра, из ди къаьстта чIоагIа къахьегарца дакъа а лоацаш белгалдаккха хьинна мехкера инициатива хьайкаьй Грозненски ремонтно-механически завода коммунистически къахьегама коллективо. Из инициатива хьоабаьлаьй парте областной комитета бюрос, из шерра хьаллацай республикерча предприятешкей учрежденешкей, организацешка, колхозашкей совхозашкей. Шоай собранешка коллективаша чIоагIа реза хиина тIайийцар Сийлахь-йоккхача почина гIулакхаш дIаво даьхьара шакъехьа хиина хоам, цудухьа тIара къахьегамхочо, шийн патриотически декхар кхоачаш а деш, шийгара доаттIаш дола дакъа лоацаргда дерригача халкъа юкъарча гIулакха юкъе — пятилетка фонде.

1969 шера 12 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник хулаш Грозне станокаштей машинаштей хьалхашка оттарга, гIишлошъеча майдашка а город хозъеча а йоагIаргIа 100 эзар совгIа саг. Цу дийнахьа халкъа боалама планал совгIа отташ эзараш сома мьаха тайп-тайпара продукци, цу дакъе мехкдаьтта оборудовани арматурей, агрегаташ, насосаш, бахача наха массаза а эшаш йола продукци арахецарга.

Юбилейни коммунистически субботник чакхдаккхара вIашагIъеда городской штаб укх деношка массе оагIорахьара хьежар цу лоархIамегIарча мероприятена кийчо миштаю. Ерригача организацешта хьалханка декхар оттадаьд — планал совгIа ма могга дукхагIа продукци яла, город хозей куц доалаш е. Цу субботнике шерра дакъа лоацаргда эзармига а вокха а мел волчо. Улицашка а скверашка а, паркашкей стадионашкей боагIаргба болхлой гIулакхера нахи, Iилмахой а техникаш а, спортсменашк школьникаш, кIеж воашой а пенсионераш а. Массаза, Комсомольски сквери дукха гонахьара территорешн тоаеча дакъа лоацаргда «Грозгипросельхозстрой» института коллективаш студенташи. Микрорайона территори шаьрбеча цIенъеча дакъа лоацаргда №№ 5, 3 йолча производственно-технически училищаш, № 56 йолча юкъерча школа коллективаша. Ерригача школай коллективаша шоашта гонахьара территореш цIенъергья, кIир толаргья, гаьнаш дIайоIаргья.

Городa улицашка, майдашка территореш цIенъергья, ... кIир тохаргья, кIотаргаш дIайоIаргья. Территореш шаьръяраш цIенъераш техника яйтаргья — бульдозераш, грейдераш, автомашинаш. Буфеташи столовеш йоацача моттигашка субботнике дакъа лоацараштa дIа-яла лелача буфеташа эшаш йола кхача продукци тIаьххухьергья.

Агитбригадашеи оркестрашеи, субботнике дакъа лоацараштa художественни самодеятельноста деча культурни гIулакхаца сакъердаме хуьлийт коммунистически къахьегам. Грозненски пролетариато, хьалхарча шерашка — кIенах тоххаш йола халонаш тIаьттача шерашка а санна, сийлаххий йоаттIаьа тайпарен белгалйоаккхаргья исторически лоархIам бола событи — шерда сийлахьа оагIув хьаьергья цуш историена юкъе.

А. ДАВЫДОВ,

КПСС Грозненски горкома секретарь.

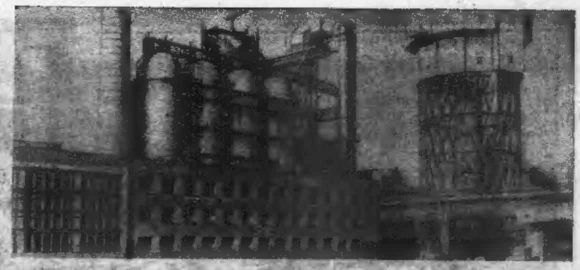

ВОЛОГОДСКИ ОБЛАСТЬ. Эггара хьалхайр лаа хIиллекад Череповецни тIех низ болча 2700 кубически метр хулача доменни пишто. Цул проектни мощность шера 1 миллион 800 эзар тонн чон дIа йийте аргаш чол деннадац цхьанна а доменни агрегато.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара къахьегама вахте а этта, череповецки металлургашо хиная 6 бутт хьалха проектни мощностее кхача декхар тIанийцар.

Суьрта тIа: Череповецки домен-гигант.

ЧЕРСИЙ-БАЛКХАРОЙ ЛИТЕРАТУРАИ ИСКУССТВАИ ДЕНОШ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е

10-ча апреле		
18 сахьати 30 минута даьлча.	«Кабардинка» яхача пачхьалкхен халкъера ансамбла концерт.	Лермонтова цIерагIйола республикански оьрсий драматически театр. Грозненски телевидени.
19 сахьати 30 минута даьлча.	Черсий-Балкхарой пачхьалкхен музыкальни театра «Дахонаго» яха спектакль.	
	Черсий-Балкхарой яздархойи композиторашеи Ведана района къахьегамхоца вIашагIкхетар.	Ведана района культура ЦIа.
	Черсий-Балкхарой пачхьалкхен филармоне концерт.	Сунженски района культура ЦIа.
12 сахьат даьлча	Черсий-Балкхарой АССР-ан Нохч-ГIалгIай АССР-ан художникаш вIашагIкхетар.	Нохч-ГIалгIай АССР-а художникий мастерская.
11-ча апреле		
19 сахьат даьлча.	Черсий-Балкхарой АССР-а искусства деношка заключительни концерт.	Лермонтова цIерагIйола республикански оьрсий драматически театр.
20 сахьат даьлча.	Черсий-Балкхарой АССР яздархой химкомбината болхлошцеи инженерно-технически болхлошцеи вIашагIкхетар.	Химкомбинат.
15 сахьати 30 минута даьлча.	Черсий-Балкхарой АССР композиторашеи Нохч-ГIалгIай АССР-а композиторашеи музыкальни общественностацеи вIашагIкхетар.	Республикански музыкальни училище.
16 сахьат даьлча.	Черсий-Балкхарой АССР-а художникий произведенеш общественность юкъе а йолаш Нохч-ГIалгIай художникашца юкъар.	Изобразительни искусства республикански музей.
	Черсий-Балкхарой АССР литературан искусства деноши долча хана вIаштIехьдаьккхаргда: «Радио ди», Черсий-Балкхарой АССР-а хетаь лаархIа йола телепрограмма, радион телевидений гIайре передачаш ургь.	Нохч-ГIалгIай радион телевидени.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЛЕНИНА ИДЕЯШ — НАХА ЮКЪЕ

БОГОТА, 8 апрель. (ТАСС). Колумбе Коммунистически парти, профсоюзаш, студенчески, кхыйола прогрессивни организацеш чIоагIа кийчлуш я Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара.

Колумбийски коммунистий кинотеатрах мехка городашка хургья конференцеш, собранеш, митингаш. Кали яхача городе хургья дуьнен пролетариата баьчча вадарам цо баьча белхей хетаь къамал юкъера болхлой семинар. Къамал университета студенташа лерхI «Ленински кIира» дIахаьь.

Мехка хьахьокхаш я В. И. Ленинах йола фильмаш, хьайийллий фотовыставкаш, лекцеш елалга вIашагIделлад. «Эдисьонес суд-Америка» яха издательство ленински произведенеш кийчъе а араяьха а йоалаш латт. Колумбийски йоазаш бола цхьабос писателаши журналисташи Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара хетаь статьяши книжкаши яздеш ба.

МАШАР БАХЬАН КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕРИЙ ПОХОД

ЛОНДОН, 8 апрель. (ТАСС). Шотландера денз Уэльсе кхаччалца бIаьха хикъ баьче машар бахьан къовсам лоаттабеча англичаший пасхальни похода юкъе дакъа лоацарий шн колонна Рунслиперча американски ВВС стратегически бомбардировщикий базана хьалхашка вIашагIкхийтар. Цига цар йир сихаль гере хьадеш Англе лелаеча политикане духьалара демонстраци митинги. Британски гIайренаш тIера американски натовски базаш дIаяхар хьа а дийхар.

Американски базана тIаболача новкъара автомобилаш сацийнар. Никъ хоадабеш пхоратIа хьалтехадар «ДIаяха США ерригa базаш!» яха плакат. Демонстрацена юкъе дакъа лоацаш хиннарашка а дар Англи НАТО-ве юкъера хьалар. Вьетнамера американски эскар арадаккхар, США агрессех английски [illegible] хьакъовстар, ядерни гера хьадаяга соцадар хьадехаш дола лозунгаш.

Митинге къамаьл даьча английски парламента член Фрэнк Оллаула белгалдаьккхар Англе правительства ше си йола тIеман расходаш чIоагIа кIезигъе езаш хилар. Вокх лейбористски парламентаре Джон Райена английски правительство тIехьийхар Европе мехкий коллективни кхерамзаленах йола соглашени енга хьаллацара. «Ядерни гера дIадаккхара тIехьарча болама» вIашагIтехача, машара тIехье къовсам лоаттабечь англичаший пасхальни похода юкъе дакъа лоацараш Рунслипера Лондоне гIоргйа, цига Трафальгарски майдане дукхача наьха митинг хургье.

КЪИЗАЛА ДУХЬАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 8 апрель (ТАСС). Беррига мехка гIолла чакхъяьннача машара походашка Вьетнаме латтеча тIемин духьаларча демонстрацешеи, тайтар США арахьарча политика нийкъахи цунах американски халкъа хулачохи цIеххашта уйла е езаш хилар. «Увольнительнеех воених базашкара мукъабаьлийтача салтане машара походашта юкъе дакъа лоацаш хилар, из-да мехка тIом сийна сов балар, — йоах йоазаш йолча американски обозревательнийс Гарнетт Ван Хорна. — Тахан гуш да ВIаштIхийттача Штаташка антимилитаризма дорхал лакхлуш латташ хилар. Хетаргахь, укх бIаьхачча мехка миллионаш къе, моца, баьде нах хилар массаьена а гоеш вай бакъдаьчул тIехьагIа эггара нийсагIа дола хIама да из».

Вьетнаме хиннача американцайта бIаргадаййнараш, ларде а дувцаш Ван Хорна теркам тIабохийт тахан «Нью-Йорк пост» яхача газета тIа чоалйиннача статья тIа вувцача Вьетнаме США эскарша къиза беча тIеми. Вай салтий яхаш хаду до, тIатIа дуьнагIа кхетаде болабенаб вай дог гIожа доаккхача дикачох йола вай уйлаш тедхаеча общество вай дахаш хилар.

РОДЖЕРСА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН, 8 апрель. (ТАСС). Шийн хьалхарча официальни йолча пресс-конференце селхан хьачеьа деш, США пачхьалкхен секретара Роджерса аьлар, США-не «гуш дац цхьакха тайпара а чехка шийн эскар КъулбехьенВьетнамера арадаккха лезаш хилар». Цул совгIа, йоахар Роджерса, республикански администраци гIерт «вьетнамизаци йиш йолча наьхах» [illegible] Вьетнаме машар бе.

Пачхьалкхен секретара аьлар, вай бетта КъулбехьенВьетнамера веха лерхIаш ва ше. Роджерса яхачох, из визит хургья вай бетта юкъе, Вьетнаме духьаларча тIема юкъе дакъа лоацаш йолча пачхьалкхений кхыча мехкашкара гIуллакхий министраш вIашагIкхетаргболча СЕАТО совета сесси хулача хана. Цул тIехьагIа Роджерса дакъа лоацаргда Тегеране хулача СЕНТО совета сессена юкъе.

Тахара Майхбоалефа хьай дувцаш, Роджерса аьлар, Йоккъа да шийна, из проблема къовсталгIертача шин пачхьалкхенна Израиле правительство духьал болаш. НАТО 30 шу дизарна дуьлалаша 10—11 апреле Вашингтоне хургйолча НАТО совета сесси къаьстта лоархIам хезара белгала а даьккха, Роджерса дийхар «НАТО лоархIам болаш дуьаз хилийта безаш хилар. Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаша европейски кхерамзалени вIаши гIулакхий лелаерен проблемах йола совещани яра бее тIахьехам дувцаш, цо аьлар — [illegible] а да, НАТО сесси дувца оттадаьча-рех ахьа дош а хургда.

ЭХЬ ЦА ХЕТАШ ЮКЪЕЛЕЛХАР

НЬЮ-ЙОРК, 8 апрель. (ТАСС). Великобритание эхь ца хеташ тахкаю 30 марта Англе правительстванен Великобритание ООН-ерча массаза волча лорда Карадонаш юкъера соглашени, аьлар укхаза веначa Ангиле хана волчи президента Р. Уэбстера. ООН-е бахкийтача журналисташца цо къамаьл деш.

«Цхьакха а юкъера ца йоакхаш цу соглашене пунктеш кхоачашъе гIерт тхо, — аьлар Уэбстера, — соглашени яьча шолагIча дийнахьа англичанаша оттадаь чрелмьтайни хьал Iалаьмате чехка дIадаккхар хьа а дехь».

Оккупационни Iаьдало Англе правительственни совет дIахецара духьал къамаьл дир Уэбстера. Из гIулакх гуччахьа духьал да, баьча барта, аьлар цо.

ПНР 500 совгIа тайп-тайпарча маркех дола сахьат да хьахьокхаш ахархочуй Варшавски ЦIагIа хьайийллача советски заводий продукце выставка.

Выставка хьайийллай ПНР мах беча организацешка советски сахьатий шерра ассортимент дIайоазийта а юнй 40 шу далар белгалдоаккхача промышленноста цу даькъена кагагIдаьннараш халкъе Польша къахьегамхошта дIахьокха а.

ХIара шера Советски Союзо Польше дохьийт кхьа миллион совгIа цхьарсах доахкиду маIача наьхеш [illegible] хахаташ.

Суьрта тIа: выставка стендех цаI.

ЦАФ—ТАСС фото

МОСКВА. М. В. Фрунзе цIерагIча Советски Эскара Центральни ЦIагIа хьайийллай СССР Дальни Востокера доазоцаш хаддаьча лорадеш латтача советски бIухошта хетаь фотовыставка.

Выставке да Даманск гIайрен районе китайски Iаьдало ча тIема провокацеш юхатокар хьехьокхаш дола цхьадола документальни фотографеш.

Суьрта тIа: Дамански гIайре тIа 1969 шера 2 марта китайски провокаторашка баьча тIема юкъе дакъа лаьача старши лейтенант В. Бубенин командир долча застава бIухой група.

ТАСС фотохроника.

№ 7 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ» АРАДАЬННАД

Духха ха йоацаш арадаьннача КПСС Нохч - ГIалгIай обкома агитацеи пропагандаи отдела «Агитатора блокнота» тIа (В. И. Ленина 100 шу дизара хетаь) «Ленински цурсаш» яха редакционни статья я.

«Ленински вахтеш» яхача рубрика кIел кепатеха я «Гудермесцаш — юбилейна» яха КПСС Гудермески йоркома секретара В. Шавина язъяь статья.

Космонавтика дена хетаь советски наха космос кхерерзаена юкъедахьача наькъех лаьца дувцаш йолча материалий подборка юкъай блокнота тIа. Вай мехка Советски Союза Турпал яха цIе оттайнча гIоле тараь дийтта шу дизара хетаьча материалий подборка кораергья «Агитатора блокнота» тIа.

Дуьне хьалкъашта юкъарча тем лаьца блокнота тIа кепатеха я КПСС обкома лекторски группа заведующе В. Губина язъяь Мао Цзэ-дуна антикоммунистически группа гучайоаккхаш йола «Зарвавшиеся авантюристы» яха статья.

Идеологически тIем тIара хоамаш а да комео тIа.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕШ

Укх тIеххьарча шерашка бахача наха цIагIа эша гIулакхаш дара къаьстта чIоагIа уйла тIабохийт.

Шоай дукха за къахьегамхошка образовани лахдьарга, дика саьдIарга кхувш йоагIача тIехьена кхетам баьарга дIахийта йиш хургйолаш уж царга дукхагIа паргIатбахара, царна хьаштдолд хIамаш дикагIа кхоачашдара тIаьерадe лезa дола хIама.

Вай республике бахача наха цIагIа эша гIулакхаш деча дукхача предприятеех цаI а № 2 йола горбыткомбинат.

Бахача наха гIулакх де этта гIа хилийтар духьа город Грознерча тайп-тайпарча моттигашка а цхьайолча шерта районашка а лахкаьй уха мастерскеш.

Цул совгIа, къаьстта уйла тIабохийт цIагIа лелаеча техникана ремонт еча дIа-юха укхча бригадашта а бахача наха заказех дах заказаш кхоачашдара а. ГIулакх дара дезаьу из никъ хIара шера эргIабовхаш тоабеш а легахкуйлаш а йа. ГIулакх дара кхедa пахкъаш нолаш да.

ЦIагIа лелаеча лоалагIа техникана ремонт дика яра дакха квалифицированни специалисташ хилaнза баргбац, прогрессивнегIа йола ремонта методаш дайн юкъехзача ея. Укх шера хьалхарча квартале лелара комбинате кхо саг вахийтав веха квалификаци лакхъе. 1969 шера шлагIа квалификаци лакхъе комбинатера 15 совгIа саг вахийта лаьрхIад.

Къаьстта уйла тIайохийт производительни низаш алсамдахара а, керда оборудовани, тоалалгIа йола инструменти приспособленеш юкъехзахьара.

Производство вIашагIйоаллара йола дерриг керлдараш юкъехзахьарах производственни план кхоачашъяра результаташ хIайда а гуш а къахьеттех 1969 шера 1-ча квартала производственни хьоахалаш кхоачашдарах а.

Массаза, продукцена реализаци ара 1969 шера 1-ча квартала план 107,8 процент е 140,1 эзар сома кхоачашъяьй. Планал совгIа реализаци яй 10,1 эзар сома наьха продукцена.

1-ча квартале бахача наха цIагIа эша гIулакхаш дара план 105,7 процент кхоачашъяьй, планал совгIа 5,1 эзар сома наьха гIулакх даьд.

1969 шера хьалхарча кварталe 23,2 эзар сом хила эзаш йола накопленеш шин бетта 18,9 эзар сом хилар.

1969 шера 1 квартале цIагIа эша гIулакхаш дара [illegible] бетта кхоачашъяьй.

Белх теттара дика баьб мастера нов. А. Д. Енуразеев верте латтача холодильникашта, базархьаш хуттача машинашта ремонт еча цеха коллективо.

Плановни заданеш бетта-бетта кхоачаш а тIехкхоачаш а ю механикаша тш. М. В. Эрбиева, В. Пванякина, С. И. Балакина, кхычар.

Массаза а тIеххьа хул цIагIа лелаеча аппаратурана [illegible] ен йола ремонт.

Дукха шераш хьалхагIа деяй сахьатеш тоадара балхаш деш хьабоагIача тш. И. И. Власова, А. Исакова, А. Р. Шубаева даим кхоачашъю плановни заданеш, сахьаташта ремонт ве а нь цIаккха лоткъабаьбац уж.

Уж укх комбинате мел барашсий дешнах ба.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа дола 100 шу дизара накъаьйодаш комбината коллективо декхар тIайийцад бахача наха цIагIа эша гIулакхаш дара шера план 1969 шера 25 декабрга кхачаьена а 1970 шера бIь бетта план 1970 шера 22 апрелага кхачаенна а кхоачашъе. Шеко яц, комбината коллективо тIайийца уж декхараш кхоачашдергхилар.

Ю. [illegible]

№ 2 йолча горбыткомбината [illegible].

АСФАЛЬТА НАЬКЪАШ

Шаьрача асфальта латташ дуьцаш латт Карабулаке хьалхагIа вердаш, машинаш чуйоахийсаш хиннача наькъашка. Хоьлаш латт поселок.

...Зунгатий сахьа хьувз айлуш латтача жагIа гунаш тIа уж нна бола «МАЗ»-аши «ГАЗ»-аши ГIарацIураша сахна гаьнара «кегалгаш» цIетIа а ккувдалеш царна тIера жагIа Iобоах шийн тайпара «нуIаш» а еIа лархIа механизаторана цу балха кийтьячча бульдозерана. ХIара шофер сихагIа шийн машина Iобоаса а я, юха карьере эха гIерт дуккагIа рейсаш яра духьа.

30000 тонн жагIа ба хьаба бенар. Цох цатIабоза баьлнаб 20.000 тонн совгIа.

Из беррига жагIа оата а оташ эхьа чакх а боахаш, битуммаца вIашагIа а оеш асфальт хьабе йоалаургья укхаза дукха да йоацаш йола асфальтобетонни [illegible].

Сахьата 60 тонн асфальт хьайу цу заводо. Бункер чу жагIа Iочутоассабаьчул тIехьагIа кийч а бийи 4 минот лаьлель арабоаллаш ва из. Цу заводе шин сменах болх беш 5 саг ва: шин слесарь, шин операторш, вай йийна мастер ва. Харутинан. Хьинар йоахе, хаьо ла Iовш, шоай болх «боабенна» нах ба уж. ХIана сихбенна хьатIадоагIача ахкана шоай заводага ритмично болх бIаргара кийчо ен ба уж. Каста укхзара Карабулакa наькъашка гIолла дIа-юха аха йоалургья асфальт тIабоха машинаш.

И. [illegible]

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллаш Грознен хуйцалуш моржаш а йолаш, ГIуврийла цхьанайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гIахьхьача боарeне мух а хьекхаш ха, латтаргья, лоадамболаш йовчий хургьян. Фегара температура республике гIолла 8—13, Грозне 9—11 градус [illegible]. [illegible] деан шин буса хуйцалуш моржаш а йолаш, [illegible] ексхаш, лоадама йовчаш а йовлаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, лаьгIа лостамаш хуйцаш мух а хьекхаш да латтаргья. Фегара температура буйсашка 3 градус шIоахалгара 2 градус цIелалга кхоачаш, дийнахьа 7—12 градус шIеккал йолаш хургьяй.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам.—3-39-11; белхалхача секретара—3-34-35; партийни дахаран, культурий, промышленностен отделий—3-42-30; юрта йоахаман кехаташ отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-35; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект, 7/34.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ00087. Заказ № 1728.